

**UCHWAŁA NR XLI/381/2014
RADY MIEJSKIEJ W CHEŁMKU**

z dnia 28 października 2014 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Chełmek na lata 2014 – 2020”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j.:Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.), Rada Miejska w Chełmku uchwala co następuje:

§ 1. Przyjąć „Strategię Rozwoju Gminy Chełmek na lata 2014 – 2020” w brzmieniu ustalonym załącznikiem do uchwały.

§ 2. Uchylić uchwałę nr XXXI/245/2005 Rady Miejskiej w Chełmku z dnia 16 czerwca 2005 roku w sprawie przyjęcia programu „Strategia Rozwoju Gminy Chełmek na lata 2005 – 2015”.

§ 3. Realizację uchwały powierza się Burmistrzowi Chełmka.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób miejscowo przyjęty.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Chełmku

Marek Palka

Strategia Rozwoju Gminy Chełmek na lata 2014 – 2020

Inicjator Strategii:

Andrzej Saternus – Burmistrz Chełmka

Opracowanie Strategii:

Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek,
pod przewodnictwem *Patrycji Poznańskiej* – Kierownika Referatu Rozwoju /
Wydziału Inwestycji i Rozwoju Urzędu Miejskiego Chełmek

przy udziale Eksperta strategicznego gminy – *Tomasza Bogdana*

Spis treści dokumentu:

1. Geneza, inspiracje, przesłanki dla Strategii Rozwoju Gminy Chełmek

Strategia jako odpowiedź na nowy wymiar polityki rozwoju regionalnego
Strategia wyborów i koncentracji działań
Strategia racjonalnego wdrażania

2. Organizacja prac nad Strategią Rozwoju Gminy Chełmek

Wyznaczenie zespołu zajmującego się Strategią
Podział ról uczestników Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek 2020
Sposób sformalizowania prac Zespołu

3. Metodologia i harmonogram prac nad dokumentem Strategii

Zakres i harmonogram prac
Przebieg warsztatów strategicznych

4. Propozycja wizji rozwoju gminy Chełmek do roku 2020

Wprowadzenie
Rezultaty prac nad wizją gminy Chełmek
Narzędzia wykorzystane do opracowania wizji

5. Diagnoza stanu gminy – podsumowanie i wnioski

Charakterystyka wybranych cech gminy
Badanie opinii mieszkańców nt. gminy
Analiza SWOT gminy Chełmek

6. **Wyniki analizy SWOT, charakteryzujące siły gminy, jej szanse, a także słabe strony i zagrożenia**
7. **Wyniki analizy TOWS wskazującej na konieczność obrania konkretnej strategii działania dla gminy**
8. **Zidentyfikowane obszary strategicznego działania, w których planowany jest rozwój gminy Chełmek**

Obszar 1. REWITALIZACJA

Obszar 2. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

Obszar 3. MIESZKAŃCY

Obszar 4. ZARZĄDZANIE ENERGIĄ

Obszar 5. ŚRODOWISKO – PRZESTRZEŃ – PRZYRODA

Obszar 6. INFRASTRUKTURA DLA ROZWOJU

9. **System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Chełmek 2014 – 2020**

1. Geneza, inspiracje, przesłanki dla Strategii Rozwoju Gminy Chełmek

Szanowni Państwo,

mieszkańcy gminy Chełmek, przedsiębiorcy, przedstawiciele instytucji publicznych, społecznych i gospodarczych, goście odwiedzający naszą gminę,

z dużą satysfakcją prezentuję dokument **Strategii Rozwoju Gminy Chełmek 2014 – 2020**, nad którym pracowaliśmy przez kilka ostatnich miesięcy. Prace nad strategią stanowiły element szerszego projektu doradczego realizowanego z mojej inicjatywy, polegającego na merytorycznym przygotowaniu gminy do pełnienia roli beneficjenta funduszy europejskich w perspektywie 2020 roku. W poszczególnych etapach realizacji tego procesu analizowaliśmy obecną sytuację gminy, dyskutowaliśmy i ocenialiśmy jej obecną kondycję, sięgaliśmy po opinię mieszkańców. Do dyskusji w formie spotkań eksperckich i warsztatów strategicznych zapraszaliśmy szerokie grono osób uczestniczących w życiu publicznym gminy. Staraliśmy się również tworzyć bazę wiedzy dotyczącą zmieniającego się otoczenia w zakresie nowych kierunków i narzędzi rozwoju regionalnego. Obserwując zmiany zachodzące w politykach krajowych i regionalnych, a wpływających na rolę i inicjatywy samorządów lokalnych, zmierzaliśmy do wypracowania nowego, odważnego sposobu myślenia o gminie jako organizatorze przestrzeni publicznej. Zrealizowane prace diagnostyczne i wielogodzinne dyskusje pozwoliły nam na opracowanie odważnego planu działania, którego wdrożenie – taką wyrażam nadzieję – doprowadzi gminę wraz z sołectwami na wyższy poziom rozwoju.

Proces myślenia o kształcie i zawartości merytorycznej Strategii Rozwoju Gminy opierał się na kilku głównych przesłankach:

po pierwsze, dbaliśmy o zapewnienie spójności planowanych w strategii rozwoju działań z krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi. Baza wiedzy wynikająca z dokumentów: ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju; Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020; Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030; Krajowa Polityka Miejska (*aktualnie konsultowana społecznie przed przyjęciem jej ostatecznej wersji*) oraz Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011 – 2020 i Strategia Rozwoju Powiatu Oświęcimskiego 2014 – 2020 stanowiły ramy merytorycznej prac Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek 2014 – 2020.

po drugie, ustaliliśmy, że w ostatecznym efekcie strategia rozwoju powinna mieć charakter planu działania, wytyczać kierunki rozwojowe w horyzoncie 2020 roku, nie powinna natomiast być gotowym planem inwestycji na najbliższe lata. W przyjętej formule pracy staraliśmy się uzyskać efekt koncentracji na wybranych, strategicznych z punktu widzenia scenariuszy rozwojowych gminy obszarach. Poszukiwaliśmy strategii wyboru – na jakich atutach

i potencjałach gminy skoncentrować działania? Natomiast dyskusja nad konkretnymi przedsięwzięciami inwestycyjnymi będzie toczona w każdym roku obowiązywania strategii, z uwzględnieniem aktualnych w danym momencie dokumentów, określających warunki dostępności do realnych źródeł współfinansowania projektów europejskich.

po trzecie, podkreślaliśmy wagę i znaczenie systemu realizacji strategii. Strategia jako program rozwoju samorządu powinna być wdrażana z wykorzystaniem dostępnych i funkcjonujących już w samorządzie narzędzi – nie chcieliśmy tworzyć nowego, równoległego do obecnie stosowanych, systemu wdrażania. Co więcej, oczekiwaliśmy aby system wdrażania strategii był racjonalny (możliwy do zastosowania, stwarzający możliwość szybkiego reagowania na wykorzystanie środków zewnętrznych otoczenia) i angażujący uczestników życia publicznego gminy Chelmek.

Oddając Państwu lekturę planu rozwoju Chelmka do roku 2020 zapraszam jednocześnie do jego realizacji – wszystkie zgłaszane propozycje konkretnych inicjatyw i działań realizujących obszary rozwojowe Chelmka będą brane pod rozwagę.

Składam również podziękowania wszystkim osobom i instytucjom zaangażowanym na jakimkolwiek etapie prac nad ostatecznym kształtem **Strategii Rozwoju Gminy Chelmek 2014 – 2020**.

Andrzej Saternus – Burmistrz Chelmka

2. Organizacja prac nad Strategią Rozwoju Gminy Chełmek

Organizacja prac nad strategią została podzielona na trzy autonomiczne zadania:

- a/ wyznaczenie zespołu zajmującego się opracowaniem strategii
- b/ określenie zadań zespołu i jego uczestników
- c/ określenie i wdrożenie sposobu sformalizowania prac zespołu

Wyznaczenie zespołu zajmującego się strategią –

Analiza kilkunastu planów strategicznych oraz dostępnych publikacji w tym zakresie wskazuje, iż nie istnieje „jeden najlepszy”, czy też „najczęściej stosowany” model współpracy w procesie tworzenia strategii rozwoju w jednostkach samorządu terytorialnego. Dla każdej organizacji można przyjąć różne formy i zakres działania. Zastanowienie się *kto?* i *w jakim zakresie?* powinien być zaangażowany w ten proces było bardzo ważne z kilku punktów widzenia.

Myślenie o zespole ds. Strategii Gminy Chełmek zostało ukierunkowane zarówno „do wewnątrz Urzędu Miejskiego (pracownicy) jak i na zewnątrz (mieszkańcy, radni, jednostki podległe, partnerzy samorządu). Zważywszy na możliwe role oraz moment zaangażowania się w prace na rzecz strategii, jego uczestników podzielono na trzy grupy:

1. **budowniczy strategii** – osoby i organizacje bezpośrednio zaangażowane w tworzenie strategii, rozumianej nie tylko jako dokument, ale przede wszystkim jako sposób myślenia o rozwoju gminy. Ta grupa tworzyła plan strategicznego rozwoju – Burmistrz Chełmka, najbliżsi współpracownicy oraz wynajęty ekspert;
2. **realizatorzy strategii** – to wykonawcy planu, od nich będzie zależeć czy zapisy strategii będą systematycznie realizowane, czy jej realizacja przyniesie w dłuższym horyzoncie czasowym pozytywne efekty w samorządzie i jego otoczeniu;
3. **odbiorcy strategii** – wszystkie te grupy, które były angażowane do prac nad strategią rozwoju. Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje społeczne. Myśląc o odbiorcach strategii zwracaliśmy uwagę, aby w procesie korzystania z wiedzy i doświadczenia poszczególnych grup dbać w miarę możliwości o równowagę w wykorzystywaniu w końcowej redakcji dokumentu bazy wiedzy odbiorców. Chodziło o to, aby strategia była zrównoważona w akcentach, aby jakakolwiek grupa społeczna „nie zdominowała” myślenia o rozwoju.

Tabela 1. Skład Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek 2020 – prezentacja rozkładu zaangażowania [3 – mocne zaangażowanie, 0 – brak zaangażowania]

Uczestnik	Funkcja	Organizacja	Realizacja	Odbiorca
Lider/Inicjator	Burmistrz Chelmska	3	2	1
Zespół Lidera	pracownicy Urzędu Miejskiego w Chelmsku	3	3	2
Szef Projektu Strategia	Kierownik Referatu Rozwoju	3	1	1
Główny Ekspert	Planowanie strategiczne	3	0	0
Grupy strategiczne	instytucje z otoczenia gminy Chelmska, specjaliści branżowi	2	1	1

Podjęcie decyzji o wyborze **Szefa Zespołu** ds. Strategii Rozwoju Gminy Chelmska 2020 było ważnym momentem dla całego późniejszego procesu. W uwarunkowaniach samorządu terytorialnego decyzja ta bowiem, ma późniejsze implikacje tak w wymiarze „wewnętrznym” jak i „zewnętrznym”. Na zewnątrz to informacja jak poważnie strategia traktowana jest przez szefa JST – samodzielne objęcie funkcji kierowania pracami przez Burmistrza, mogło dowodzić jego osobistego zaangażowania w tworzenie i redakcję dokumentu strategii. Z drugiej jednak strony, mogło mieć decydujące znaczenie o komforcie pracy pozostałych uczestników Zespołu – codzienne obowiązki Burmistrza, realizacja zadań poza Urzędem mogły wpłynąć na spowolnienie realizacji prac. Ostatecznie ustalono, że Szefem Zespołu ds. Strategii będzie Kierownik Referatu Rozwoju, pozostający w strukturze Wydziału Inwestycji i Rozwoju Urzędu Miejskiego. Szef Zespołu bezpośrednio, w imieniu Burmistrza organizował i kierował pracami Zespołu.

Ekspert główny – zaproszenie do współpracy eksperta wynikało z przyjętego modelu opracowywania strategii w tzw. *metodzie eksperckiej*. Zadania eksperta głównego to poznanie problemów i potrzeb gminy, dzielenie się doświadczeniem, współpraca we wszystkich etapach realizacji strategii i co najważniejsze, czuwanie, aby proces przygotowania strategii nie był obciążony błędami – szczegółowy zakres prac eksperta został scharakteryzowany w dalszej części dokumentu.

Grupy strategiczne – to osoby zaproszone do prac nad Strategią Rozwoju Gminy Chelmska. Decydując, kto zostanie zaproszony kierowano się kryterium faktyczności pomocy. Uczestnicy warsztatów strategicznych: samorządowcy, przedstawiciele instytucji publicznych, samorządów gospodarczych, przedstawiciele środowisk edukacji, kultury, przedsiębiorcy, brali czynny i ważny udział w fundamencie merytorycznym strategii, analizie SWOT i identyfikacji obszarów problemowych.

W skład grup strategicznych wchodziły osoby posiadające:

- a. *pozycję instytucjonalną* – szefowie jednostek publicznych funkcjonujących na terenie gminy
- b. *pozycję społeczną* – autorytety środowiska gminy
- c. *pozycję polityczną* – władza publiczna
- d. *wiedzę* – specjaliści w danych obszarach planowania strategicznego
- e. *umiejętność współpracy* – efektywna praca grupowa

Podział ról uczestników Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek 2020

Burmistrz Chełmka / Lider Strategii:

- a. określał kierunki rozwoju gminy
- b. dobierał personel do realizacji wizji
- c. współuczestniczył w pracach nad strategią
- d. wyznaczał cele dla rozwoju gminy i określał plany ich realizacji
- e. oceniał rezultaty planowania strategicznego

Zespół ds. Strategii:

- a. wspierał Burmistrza – stanowił dla lidera zaplecze merytoryczne, zespół radców, partnerów do rozmowy i dyskusji o przyszłości gminy
- b. dostarczał informacji i danych wyjściowych, organizował przepływ informacji pomiędzy uczestnikami prac
- c. dbał o jakość opracowywanych przez eksperta głównego materiałów cząstkowych

Przewodniczący Zespołu ds. Strategii:

- a. uczestniczył we wszystkich etapach prac nad strategią
- b. organizował wykonanie etapów procesu tworzenia strategii
- c. monitorował harmonogram realizacji

Główny ekspert:

- a. opracował narzędzia dla poszczególnych etapów strategii
- b. brał aktywny, wiodący udział we wszystkich etapach budowania strategii
- c. pomagał merytorycznie Przewodniczącemu Zespołu ds. Strategii

- d. wskazywał możliwe rozwiązania
- e. dbał o najwyższą jakość opracowań
- f. ustalał założenia do ewaluacji strategii

Uczestnicy grup strategicznych:

- a. uczestniczyli w dyskusjach merytorycznych, warsztatach strategicznych
- b. ustalali cele i określali plany ich realizacji
- c. zapewniali informacje, dane, udostępniali wymaganą „bazę wiedzy”

Sposób sformalizowania prac Zespołu –

Strategie przygotowywane na różnych szczeblach administracji wymagają odpowiednio dostosowanych struktur organizacyjnych zdolnych do wykonania zadania z zakresu planowania strategicznego. Pod pojęciem struktury organizacyjnej rozumie się formalne powołanie zespołu ludzi realizujących plan strategiczny dla samorządu od momentu podjęcia decyzji do momentu przyjęcia dokumentu strategii. Zespół wyznaczony do prac nad strategią może liczyć od kilku do nawet kilkudziesięciu osób – w zależności od wielkości samorządu i ambicji w kontekście jakości samego dokumentu. Doświadczenie wskazuje, że w przypadku małych miast i gmin, optymalnym jest utworzenie zespołu nie przekraczającego kilkanaście osób, angażowanego do prac nad strategią albo w wybranych tematach, albo w wybranych okresach harmonogramu realizacji zadań.

Konstruując strukturę i organizację prac nad Strategią Rozwoju Gminy Chełmek prowadzono rozważania na dwóch płaszczyznach:

- a/ w jaki sposób i na jakich zasadach uczestniczyć będą w pracach zespołu pracownicy Urzędu?
- b/ jak zaplanować strukturę organizacyjną powołaną do planowania strategicznego?
- c/ czy zespół będzie odpowiedzialny za wdrażanie strategii, monitoring procesu i ewaluację?

W rezultacie dokonanych rozważań, zarządzeniem Burmistrza Chełmka powołano Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek w składzie:

	Osoba	Funkcja – uczestnicy prac Zespołu
1	Patrycja Poznańska	Przewodniczący Zespołu
2	Katarzyna Strumińska	Zastępca Przewodniczącego Zespołu
3	Bogdan Bialecki	Uczestnik prac Zespołu
4	Michał Bochenek	Uczestnik prac Zespołu
5	Bartosz Chylaszek	Uczestnik prac Zespołu
6	Katarzyna Jakubowska	Uczestnik prac Zespołu
7	Sławomir Kalemba	Uczestnik prac Zespołu
8	Zofia Kaleta	Uczestnik prac Zespołu
9	Henryk Kowalski	Uczestnik prac Zespołu
10	Adam Łękawa	Uczestnik prac Zespołu
11	Waldemar Rudyk	Uczestnik prac Zespołu
12	Krzysztof Tokarski	Uczestnik prac Zespołu
13	Anastazja Wójcik	Uczestnik prac Zespołu
14	Katarzyna Siata	Uczestnik prac Zespołu

W aspekcie formalnym jest to zespół o charakterze zadaniowym, wyznaczony do zrealizowania w określonym czasie konkretnego działania przez zespół pracowników różnych komórek organizacyjnych Urzędu. Rozwiązanie to było użyteczne z kilku powodów: po pierwsze, połączone zostały różne zasoby informacyjne, co wpłynęło na tworzoną podczas prac „bazę wiedzy”; po drugie, maksymalnie (ale i racjonalnie) spłaszczone strukturę organizacyjną dla procesu planowania strategicznego; po trzecie, wszystkie fazy przygotowywania strategii były uspołeczniane również wewnątrz Urzędu, wśród pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych.

Ze względu na fakt, iż w Urzędzie Miejskim funkcjonuje Wydział odpowiedzialny merytorycznie za rozwój gminy – celem wykorzystania potencjału struktury organizacyjnej Urzędu – postanowiono pozostawić w jego kompetencjach procesy wdrażania strategii i monitorowania postępów jej realizacji.

Poniżej przedstawiono strukturę organizacyjną odpowiedzialną za proces powstawania strategii i opracowanie końcowe dokumentu:

3. Metodologia i harmonogram prac nad dokumentem Strategii

Zastosowana metodologia prac wynikała wprost z inspiracji i oczekiwań, którymi kierował się inicjator strategii, Burmistrz Chełmka. Przyjmując metodę organizacji pracy i uzyskiwania efektów częściowych każdorazowo Zespół ds. Strategii odnosił się do celów stawianych przez Burmistrza, opisanych i uzasadnionych we wprowadzeniu niniejszego dokumentu.

Zakres zrealizowanych prac został podzielony na kilka etapów częściowych:

Lp.	Działania główne projektu Strategia Chełmek 2020
1	Opracowanie narzędzi do prac nad poszczególnymi etapami realizacji Strategii
2	Organizacja prac nad strategią – Wyznaczenie zespołu zajmującego się strategią Powołanie zespołu roboczego opracowującego strategię Określenie i podział zadań dla członków zespołu Sformalizowanie metod działania i prac zespołu
3	Wizja gminy w kontekście roku 2020 – Opis oczekiwanego stanu w przyszłości Określenie wizji dokumentu strategicznego – wiązanie różnych punktów widzenia Realizacja działań uspołeczniających proces tworzenia strategii
4	Diagnoza stanu – podstawa do wyznaczenia celów strategicznych Wybór obszarów diagnostycznych – określenie zakresu tematycznego Określenie horyzontu czasowego diagnozy i głównych źródeł informacji Określenie metod diagnozy Opracowanie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy
5	Analiza problemowa – Analiza SWOT – identyfikacja obszarów i elementów analizy Analiza TOWS – wybór konkretnych celów strategicznych Analiza przyczynowo skutkowa – działanie komplementarne, sprawdzenie i uszczegółowienie rezultatów analiz TOWS/SWOT Realizacja działań uspołeczniających proces tworzenia strategii

6	Plan strategiczny – Wybór i sformułowanie celów w logice: obszary działania/cele strategiczne/cele operacyjne/działania i inicjatywy
7	Strategia Chełmek 2020 – Opracowanie i redakcja końcowa strategii rozwoju
8	Proces uspołeczniania strategii – Określenie zakresu uspołeczniania Określenie adresatów procesu uspołeczniania Określenie i zastosowanie uzgodnionych metod uspołeczniania poszczególnych etapów budowania strategii
9	Warsztaty wspierające proces tworzenia strategii – Określenie liczby i momentów organizacji warsztatów Identyfikacja uczestników Opracowanie programów warsztatów i logistyki realizacji
10	Częstkowe i końcowa prezentacja wyników prac zespołu roboczego projektu – Określenie zasad prezentowania wyników – czas, miejsce, adresaci, forma

Zawartość merytoryczna końcowej wersji Strategii Rozwoju została wypracowana podczas sześciu warsztatów, zrealizowanych według poniżej scharakteryzowanych scenariuszy:

Pierwsze spotkanie warsztatowe:

[temat] przedstawienie założeń i celów dla Strategii Rozwoju Gminy Chełmek 2020

[temat] strategia rozwoju – dokument czy sposób myślenia o gminie? omówienie organizacji i harmonogramu prac, inspiracje inicjatora strategii rozwoju

Drugie spotkanie warsztatowe:

[temat] przedstawienie wyników badań ankietowych zrealizowanych wśród mieszkańców gminy Chełmek

[temat] Diagnoza problemów i identyfikacja szans rozwojowych – analiza SWOT gminy Chełmek

Trzecie spotkanie warsztatowe:

[temat] *Wizja gminy – omówienie i uzasadnienie propozycji, dyskusja, wspólna aprobata Zespołu*

[temat] *prezentacja i omówienie wyników – analiza SWOT gminy Chełmek*

[temat] *omówienie zasad realizacji analizy TOWS – wstęp do określenia strategii działania gminy do roku 2020*

Czwarte spotkanie warsztatowe:

[temat] *Diagnoza gminy – omówienie i uzasadnienie wyników, dyskusja, wspólna aprobata Zespołu*

[temat] *Prezentacja i podsumowanie wyników analizy TOWS gminy – dyskusja, konsultacja i wspólna aprobata Zespołu*

[temat] *Plan strategiczny dla gminy do roku 2020 – projekt obszarów strategicznych i celów ogólnych*

Piąte spotkanie warsztatowe:

Równolegle do prac prowadzonych w grupie reprezentującej środowiska społeczne i samorządowe, realizowane były warsztaty i spotkania indywidualne z przedsiębiorcami Chełmka zainteresowanymi współpracą rozwojową z gminą Chełmek

[temat] *strategia rozwoju Chełmka – punkt widzenia przedsiębiorców*

[temat] *RPO WM 2014 – 2020 oraz krajowe programy operacyjne: obszary wsparcia rozwoju biznesu*

[temat] *ustalenie procesu i harmonogramu indywidualnego wsparcia dla przedsiębiorców planujących inwestycje na terenie gminy Chełmek*

Szóste spotkanie warsztatowe:

[temat] *Uzgodnienie ostatecznej wersji planu strategicznego dla Chełmka – dyskusja, konsultacja i wspólna aprobata Zespołu*

[temat] *RPO WM 2014 – 2020 oraz krajowe programy operacyjne: obszary wsparcia, obszary zainteresowania, obszary inspirujące do działania*

[temat] *Ankieta inwestycyjna – identyfikacja przedsięwzięć gminy Chełmek planowanych do realizacji w perspektywie 2020 roku*

Siódme spotkanie warsztatowe:

[temat] *analiza wyników badania ankietowego identyfikującego przedsięwzięcia do realizacji w horyzoncie 2020 roku*

[temat] *Strategiczny Plan Rozwoju Gminy Chełmek w perspektywie roku 2020 – omówienie i uzasadnienie propozycji*

[temat] *propozycje systemu wdrażania strategii.*

4. Propozycja wizji rozwoju gminy Chełmek do roku 2020

WPROWADZENIE

Wizja jednostki samorządu terytorialnego to opis oczekiwanego jej stanu w przyszłości. Biorąc pod uwagę okres obowiązywania opracowywanej strategii, pracowano nad konstrukcją wizji gminy Chełmek w kontekście roku 2020, dbając, aby wizja pełniła kilka podstawowych funkcji:

- obrazowała stan docelowy – czyli określała cel nadrzędny rozwoju
- informowała o ambicjach/aspiracjach lidera/inicjatora strategii
- jednoczyła „pracowników strategii” wokół idei – twórcy strategii powinni się z nią utożsamiać

Doświadczenie wskazuje, iż istnieją dwa możliwe momenty na sformułowanie wizji. Pierwszy to sam początek procesu budowania strategii, drugi – po etapie diagnozy. Rozważając argumenty za wizją na początku procesu:

- przystępując do prac, zawsze zmierzamy w jakimś określonym celu
- wyniki diagnozy mogą nas ograniczać, a przecież myśląc o przyszłości powinniśmy być „wolni od ograniczeń”
 - określenie wizji na początku prac mocno mobilizuje zespół strategii i określa kierunki jego prac

oraz argumenty za wizją po diagnozach:

- dopiero po diagnozie będziemy wiedzieć, w jakim kierunku zmierzać
 - wizja to nie fantastyka
 - unikamy problemu „nietrafionej” wizji

Lider strategii podjął decyzję o sformułowaniu wizji na samym początku prac.

Propozycja WIZJI

**Gmina Chełmek ważnym ośrodkiem rozwoju,
przestrzenią do partnerskiego współdziałania
przedsiębiorców, mieszkańców i instytucji
publicznych na rzecz rozwoju gospodarki
odpowiedzialnej społecznie. Gmina kreatywna,
wdrażająca innowacje, rozwijająca i udostępniająca
swoje potencjały z poszanowaniem przestrzeni
i dóbr publicznych.**

NARZĘDZIA wykorzystane do opracowania wizji

Jak sformułowano wizję?

Proces powstawania wizji został objęty dwoma etapami. Pierwszy polegał na realizacji spotkania eksperta strategicznego z Burmistrzem Chełmka, podczas którego toczona była dyskusja skupiająca się wokół:

- a. wyobrażenia, jak powinna wyglądać gmina Chełmek w perspektywie 2020 roku?
- b. organizacji, instytucji, partnerów występujących w tym wyobrażeniu – rola, cechy, pełnione funkcje w dłuższej perspektywie
- c. relacji i powiązań występujących w otoczeniu gminy
- d. opisanie gminy synonimami
- e. uszczegółowienia funkcji gminy w przyszłości – na podstawie wcześniejszych rezultatów dyskusji

Zaproponowany na podstawie tzw. „spotkania wizyjnego” projekt wizji gminy Chełmek, w drugim etapie konstruowania jej ostatecznego brzmienia został przedstawiony i skonsultowany podczas warsztatu eksperckiego z Zespołem ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek. Merytoryczne efekty tego spotkania zostały uwzględnione w przyjętej wersji wizji gminy w roku 2020.

5. Diagnoza stanu gminy Chełmek – podsumowanie i wnioski

WPROWADZENIE

Diagnoza jednostki samorządu terytorialnego to szczegółowy opis sytuacji samej jednostki oraz jej otoczenia. Główną cechą diagnozy musi pozostawać jej rzetelność, ponieważ:

- warunkuje użyteczność celów operacyjnych, tworzonych na podstawie diagnozy
- może być źródłem interesujących i ważnych dla późniejszego rozwoju informacji
- wymusza kontakty z mieszkańcami i partnerami samorządu – z jednej strony staje się źródłem wiedzy o gminie „z innych punktów widzenia”, a z drugiej służy uspołecznianiu strategii już od momentu etapu diagnostycznego
- ułatwia i systematyzuje późniejsze etapy tworzenia strategii

Podczas dyskusji nad zakresem i głębokością diagnozy zdecydowano o realizacji tego procesu w trzech powiązanych ze sobą etapach:

Etap 1	Etap 2	Etap 3
Analiza publicznie dostępnych danych i informacji	Badanie opinii mieszkańców nt. gminy	Analiza SWOT/TOWS
Etap 1		
PROCES UZYSKIWANIA WYNIKÓW Z DIAGNOZY	Analiza publicznie dostępnych danych i informacji	

Analizie poddano dane wtórne stanowiące aktualną bazę wiedzy o gminie w poniższym zakresie tematycznym:

- uwarunkowania ogólne (historyczne, gospodarcze, społeczne, pełnione funkcje, konkurencyjność)
- zasoby materialne (przestrzeń, stan zagospodarowania, własność terenów, zasoby naturalne, stan środowiska, infrastruktura techniczna, plany zagospodarowania, rynek nieruchomości)
- gospodarka (struktura, branże, koniunktura, przedsiębiorczość, rynek pracy, perspektywy rozwoju)

- kultura (aktywność kulturalna, zabytki, atrakcje kulturalne, znani twórcy, instytucje, oferta)
- organizacje społeczne (struktura, skala działania, więzi, potencjał ekonomiczny mieszkańców)
- społeczeństwo (mieszkania, usługi, administracja, zdrowie, bezpieczeństwo i opieka społeczna)

Wyniki i wnioski z tego etapu prac diagnostycznych zostały omówione na warsztatach Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek – od tego momentu stanowiły fundament merytoryczny dalszych prac.

Charakterystyka gminy Chełmek

Historia i wartości kulturowe

Chełmek

Pierwsze wzmianki o Chełmku pochodzą z 1414 roku. Osada położona była na terenach ciągnących się wzdłuż dolnego biegu rzeki Przemszy. Nad nią wypiętrza się wzgórze zwane Skalą (295 m n.p.m.). Nazwa Chełmek to zdrobnienie staropolskiej nazwy Chełm oznaczającej wzgórze, pagórek. Pierwotna osada powstała prawdopodobnie w związku ze szlakiem drogowym, prowadzącym z Krakowa na Śląsk i brodem na rzece Przemszy. Pierwotnie Chełmek należał do parafii Jaworzno (kronikarz Pawiński podaje rok 1490). Osada rozwijała się przez powstawanie kolejnych osiedli w sąsiedztwie poprzednich, wzdłuż drogi w kierunku północno-wschodnim od rzeki. Na podstawie układu gruntów na mapie katastralnej można sądzić, iż niektóre przysiółki - Podzagórze, Zagórze i Nowopole powstały przez karczowanie lasów oraz osuszanie bagien i moczarów.

Po I rozbiórce Polski Chełmek został wcielony do zaboru austriackiego, a rzeka Przemsza stanowiła granicę pomiędzy zaborem austriackim i pruskim. Po Kongresie Wiedeńskim w 1815 roku znalazł się w granicach utworzonej wtedy Rzeczypospolitej Krakowskiej, w granicach której pozostawał do 1846 roku. Wtedy znalazł się w gminie okręgowej Bobrek, w okręgu chrzanowskim. Znaczenie Chełmka wzrosło z chwilą wybudowania biegnącej przez wieś „wiedeńskiej linii kolejowej” (1856r.) oraz regulacji Wisły i Przemszy.

W okresie tym Chełmek był wsią zaniedbaną i biedną, aż do roku 1931, w którym czeski potentat obuwniczy – Tomasz Bata na wykupionych od księcia Adama Sapiehy terenach, wybudował fabrykę obuwia wraz z osiedlem dla pracowników fabryki. Fabryka ta stworzyła szansę i dobrą perspektywę rozwoju dla całej okolicy. W ciągu zaledwie pięciu lat liczba mieszkańców uległa podwojeniu. Fabryka przyczyniła się do burzliwego rozwoju budownictwa i innych dziedzin gospodarki. Wówczas Chełmek stał się gminą zbiorową, w skład której wchodziły: Chełmek, Gorzów, Bobrek, Gromiec i Dąb.

W czasie II wojny światowej Chełmek został wcielony do III Rzeszy. Po wyzwoleniu Polska Spółka Obuwia "Bata" S.A. została upaństwowiona.

W 1969 roku Chełmek uzyskał prawa miejskie, a w 1975 roku, w wyniku zmian administracyjnych kraju, włączony został do województwa bielskiego. Wcześniej Chełmek należał do województwa krakowskiego i powiatu chrzanowskiego. W latach 70. nastąpiła znaczna rozbudowa osiedla mieszkaniowego, a pod koniec tego okresu również rekonstrukcja zakładu obuwia. Po transformacji ustrojowej w 1989 roku zakład obuwia stał się jednoosobową spółką Skarbu Państwa. Radykalnie zmniejszyła się produkcja, a wielu pracowników w wyniku restrukturyzacji zostało zwolnionych.

Nieodłącznym elementem historii Chełmka jest historia przemysłu obuwniczego, który przez ponad pół wieku był głównym motorem rozwoju gminy. Wiosną 1932 roku rozpoczęto produkcję w fabryce w Chełmku, w roku tym wyprodukowano 560 tys. par obuwia, które były sprzedawane w 150 sklepach na terenie całego kraju (w 1939 roku ilość sklepów wynosiła 440). Dzięki rozwojowi fabryki rozwinął się w Chełmku handel, powstały nowe sklepy i domy mieszkalne, utworzyły się organizacje społeczne. Oprócz obuwia w zakładzie produkowano dla własnych potrzeb: gumę, opakowania, kopyta, obcasy oraz różne inne artykuły szewskie, a także urządzenia sklepowe. W szybkim tempie powstał duży zakład mechanicznej produkcji obuwia z własnym zapleczem garbarni na Śląsku. W 1938 roku produkcja obuwia wyniosła 2 mln 260 tys. par, przy zatrudnieniu 1669 osób. W 1939 roku wyprodukowano prawie dwa miliony par obuwia. We wrześniu 1939 w wyniku walk frontowych zakład nie doznał większych uszkodzeń. Niemcy wznowili produkcję, produkowano obuwie częściowo dla wojska oraz dla ludności cywilnej na kartki. Poprzez wprowadzenie 10 godzinnego dnia pracy dwuzmianowej produkcja wzrosła do 3 mln 900 tys. w 1942 roku, przy zatrudnieniu 2 585 osób. Chełmek został wyzwolony w styczniu 1945 roku.

W 1947 roku fabryka została upaństwowiona, zmieniono jej nazwę na Południowe Zakłady Obuwia „Chełmek”, a w 1959 utworzono przedsiębiorstwo wielozakładowe - Południowe Zakłady Przemysłu Skórzanego w skład, którego weszły: Zakłady Obuwia w Chełmku, Zakłady Obuwia w Będzinie, Zakłady Obuwia w Krakowie, Garbarnie w Żywcu, Łodygowicach, Oświęcimiu oraz Szczakowej. Lata 1990 – 1995 to okres restrukturyzacji przedsiębiorstwa. Usamodzieliły się wówczas zakłady zlokalizowane poza Chełmkim. Ponadto nastąpiło ponowne przekształcenie firmy w spółkę akcyjną.

Bobrek

Najwcześniejsze wzmianki na temat Bobrka, związane są z istniejącym we wczesnym średniowieczu grodziskiem, później zamkiem obronnym, a w końcu z pałacem bobreckim. Nazwa Bobrek występuje na mapie z XVI wieku, odnosi się ona do zamku oraz jego otoczenia. Obecna wieś Bobrek leży w Kotlinie Oświęcimskiej na lewym brzegu Wisły przy ujściu do niej rzeki Soły.

Teren sołectwa, w części przylegającej do pałacu, był najwcześniej i najgęściej zabudowanym w ciągu wieków. W pierwszych wiekach istnienia państwa istniała tu osada o charakterze obronnym. Na jej miejscu, w XIV wieku powstał warowny zamek, który należał od roku 1410 do 1640 do rodu Ligenzów. W 1640 roku, kiedy wygasła linia rodu Ligenzów, zamek wraz terenem przyległym, został zakupiony przez Jana Wielopolskiego. Podczas Potopu Szwedzkiego w roku 1655 zamek zajął szwedzki generał Witz i dopiero w 1656 roku po jego zdewastowaniu opuścił go i kazał podpalić. Zamek został odbudowany przez Jana Wielopolskiego. Następnym właścicielem był jego syn – Jan Józef Wielopolski, a po jego śmierci, jego żona hrabina Teresa, z książąt Sułkowskich, która zajęła się dalszą odbudową i zagospodarowaniem posiadłości w nowoczesny, jak na owe czasy sposób.

W roku 1800, właścicielem zamku został syn Teresy i Jana Wielopolskich – Ignacy Roch. Wybudował on klasycystyczny pałac z wykorzystaniem części fundamentów i ścian z przyporami od strony zachodniej zamku, który na początku XVIII wieku podupadł i został wkrótce rozebrany.

Następnymi właścicielami ziem bobreckich byli Barbara z Wielopolskich i jej mąż Kazimierz Potulicki, który dzięki swemu majątkowi wyremontował i wyposażył pałac. Hrabstwo Potuliccy byli także znani z szerzenia oświaty na terenie swoich ziem, o czym informują kroniki szkół w Bobrku, Chełmku i Gorzowie. Na początku XX wieku właścicielką pałacu była księżna Maria Ogińska, a ostatnim jego właścicielem był książę Adam Zygmunt Sapieha, który planował na przełomie lat 30 i 40 XX wieku przebudowę pałacu, co jednak nie zostało zrealizowane z powodu wybuchu II Wojny Światowej. W czasie niemieckiej okupacji w pałacu mieli swą siedzibę Niemcy oraz znajdowały się w nim urządzenia radarowe służące do zamglania okolicy, a co było związane ze znajdującym się w pobliżu obozem koncentracyjnym w Oświęcimiu. Okupant opuszczając pałac, wywiózł większość zabytkowych mebli i wyposażenia pałacu. Po II Wojnie Światowej Sapiehom zostały odebrane wszystkie ich dobra, w tym pałac i ziemie w Bobrku. W zabytkowym budynku funkcjonowała szkoła specjalna, podstawowa, a w 1968 roku przedszkole. Niestety w późniejszych latach pałac popadał w ruinę, a w 2002 roku został sprzedany prywatnemu inwestorowi.

Gorzów

Gorzów leży w widłach Wisły i Przemszy, na szerokiej i płaskiej terasie, wspólnej dla obu rzek. To położenie było powodem powodzi, które nawiedzały wieś, tak od strony Wisły jak i Przemszy. Mieszkańcy sołectwa ponosili znaczne straty z powodu zalania domów, pól i łąk, aż do wybudowania wałów przeciwpowodziowych. Południową granicę miejscowości wyznacza Wisła, za którą leży Oświęcim, zachodnią natomiast Przemsza. Pozostałe granice zostały wyznaczone sztucznie, od północy – Chełmek, a od wschodu Bobrek. Gorzów powstał dużo później niż Chełmek i Bobrek, na terenach po wypalonych lasach, bowiem jego pierwsi mieszkańcy zajmowali się wyrobem węgla drzewnego, stąd również jego nazwa.

Historia Gorzowa, od momentu jej udokumentowania, związana była z rodziną Ligenzów, właścicieli „klucza bobreckiego”. W wykazie posiadłości, jakie należały do najstarszego członka tego rodu – Jana Ligenzy (zm. 1419), nie ma żadnej wzmianki o Gorzowie. Nazwa ta pojawia się dopiero w wykazie majątku Jana Ligenzy – syna. Po jego śmierci Gorzów przeszedł w ręce jego siostry Doroty, która następnie przekazała go swojemu bratankowi – Stanisławowi Ligenzie, aż do II Wojny Światowej i później miejscowość dzieliła losy całego klucza bobreckiego.

Położenie

Gmina Chełmek położona jest w zachodniej części województwa małopolskiego, w powiecie oświęcimskim, między miastami Oświęcim i Libiąż, w zlewni dwóch rzek Wisły i Przemszy. Zachodnia granica gminy Chełmek stanowi granicę administracyjną z województwem śląskim. Gmina jest jedną z najmniejszych gmin powiatu oświęcimskiego i zajmuje powierzchnię 2733,0915 ha, z czego:

- miasto Chełmek zajmuje 831,3484 ha, co stanowi 30,41 % powierzchni gminy
- sołectwo Bobrek: 1502,8289 ha, co stanowi 54,99 % powierzchni gminy
- sołectwo Gorzów: 398,9142 ha, co stanowi 14,6 % powierzchni gminy

Miasto Chełmek będące centralnym ośrodkiem gminy jest jednym z 61 ośrodków miejskich na terenie Województwa Małopolskiego i jednym z 5 ośrodków miejskich w Powiecie Oświęcimskim.

Gmina zlokalizowana jest na podmokłych terenach i otoczona charakterystycznymi dla gminy lasami sosnowymi, które stanowią 37,3 % ogólnej powierzchni gminy.

Do głównych szlaków komunikacyjnych przebiegających przez gminę należą: linia kolejowa Trzebinia-Oświęcim, droga wojewódzka nr 780 z Krakowa w kierunku Śląska, jak również droga wojewódzka nr 933 z Chrzanowa w kierunku Oświęcimia i Pszczyny. Ponadto głównymi cięgami leżącymi w pobliżu gminy Chełmek jest autostrada A4.

Gmina Chełmek sąsiaduje z 7 gminami:

- od południa – gmina oraz miasto Oświęcim
- od wschodu – Libiąż (Powiat Chrzanowski)
- od północy i zachodu – gminy Województwa Śląskiego: Bieruń, Chełm Śląski, Imielin, Jaworzno

Istotną cechą gminy jest jej położenie w trójkącie pomiędzy trzema dużymi ośrodkami miejskimi, zlokalizowanymi w podobnej odległości tj.

- Krakowem - odległym o ok. 60 km – głównym ośrodkiem gospodarczo naukowym polski południowej, drugim co do wielkości mieście Polski, stolica Województwa Małopolskiego
- Katowicami - odległymi o ok. 40 km – centralny ośrodek konurbacji górnośląskiej, stolica Województwa Śląskiego
- Bielsko Białą (odległość - ok. 40 km) – ośrodek przemysłowy, Województwo Śląskie

Kolejną charakterystyczną cechą gminy Chełmek jest centralne położenie w sąsiedztwie dużych skupisk ludzkich – konurbacja górnośląska i aglomeracja krakowska oraz bliskość innych znaczących ośrodków miejskich zarówno w Województwie Małopolskim jak i Śląskim (Sosnowiec, Mysłowice, Jaworzno, Czechowice-Dziedzice, Chrzanów, Oświęcim, Trzebinia, Libiąż, Kęty).

Środowisko naturalne

Gmina Chełmek leży w środkowoeuropejskiej strefie klimatycznej, w karpackim regionie klimatycznym, w dolnej partii umiarkowanie ciepłego piętra klimatycznego.

W ciągu roku dominują masy powietrza polarno – morskiego (ponad 50%). Przeważają wiatry wiejące z kierunku południowo - zachodniego (około 25%) i północno – zachodnie i zachodnie (około 30%), udział ciszy – około 11%.

Średnia prędkość wiatru do 3,0 m/s. Wysokość opadów od 540 do 600 mm, największe nasilenie - czerwiec i lipiec, najniższe – styczeń i luty. Pokrywa śnieżna zalega średnio 60 – 75 dni. Okres wegetacji 210 - 220 dni.

W ciągu roku jest od 40 do 60 dni z mgłą. W południowej części gminy ze względu na mało urozmaiconą rzeźbę terenu, występują obszary zastoisk chłodnego powietrza i mgieł. Na terenie gminy wyróżniono następujące jednostki klimatyczne:

- wilgotne dna dolinne bezleśne
- płaskie formy poza dnem dolin

- formy wypukłe o zboczach eksponowanych dosłonecznie i odsłonecznie
- obszary zalesione
- obszary zurbanizowane

Obszary i obiekty przyrodnicze

Na terenie gminy Chełmek występuje niewiele spośród form ochrony przyrody, które przewiduje ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.). Brak jest obszarów wchodzących w istniejący i projektowany krajowy system obszarów chronionych tj. parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, obszarów chronionego krajobrazu.

Ze względu na czynnik aktywności biologicznej (potencjału przyrodniczego) oraz wielkość na terenie gminy wyróżniono następujące ekosystemy:

- lasy
- łąki i pastwiska
- zbiorniki wodne
- agrocenozy
- sady i ogrody
- zieleń urządzona
- tereny zdegradowane (pozbawione pokrywy roślinnej lub z roślinnością inicjalną)

W strukturze przyrodniczej gminy największe znaczenie mają aktywne biologicznie ekosystemy leśne. 38,5 % powierzchni gminy zajmują dwa duże, zwarte kompleksy leśne znajdujące się w środkowej części gminy – sołectwo Bobrek oraz w północnej części gminy – miasto Chełmek. Lasy te pełnią funkcje ochronne (bioklimatyczne) na obszarach sąsiadujących z kopalniami węgla, a także funkcje glebochronne i wodochronne. Wśród siedliskowych typów lasu występują bory świeże i wilgotne, w których dominują monokulturowe drzewostany sztucznego pochodzenia tj. sosna przy mniejszym udziale gatunków liściastych głównie: brzozy, dębu, oraz modrzewia, olszy i osiki. W strukturze wiekowej wyróżniamy lasy klas młodych i średnich.

W dnach dolin rzecznych, w zabagnionych dolinach Przemszy i Wisły, występują lasy łęgowe, których siedliska związane są nierozłącznie z wodami płynącymi. Drzewostan łęgów tworzą: olsza, topola, wierzba, wiąz, jesion, dąb, a także roślinność szuwarowa i torfowiskowa.

Na obszarze gminy zanotowano występowanie szeregu rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych. Uzupełnieniem struktury przyrodniczej gminy są tereny zieleni urządzonej, których przykładem jest park miejski w Chełmku oraz park dworski w Bobrku.

Najcenniejszym obszarem przyrodniczym jest założenie pałacowo – parkowe w Bobrku powstałe w pierwszej połowie XIX wieku. Park ma ok. 25 ha powierzchni i należy do największych parków podworskich w kraju. Założenie parkowe zachowało się w dobrym stanie, średni wiek drzewostanu przekracza 150 lat. 42 drzewa mają charakter pomnikowy (wiek od 100 do 400 lat). Przeważają w nim dęby, klony, jawory, jesiony, graby, wiązy, lipy i brzozy.

W obrębie gminy występują ekosystemy silnie zróżnicowane pod względem przyrodniczym i funkcjonalnym. Dominują tu jednak zdecydowanie zbiorowiska półnaturalne i synantropijne oraz ruderalne, przy stopniowym zanikaniu gatunków.

W strukturze ekosystemów gminy dominującą rolę odgrywają najbardziej aktywne biologicznie ekosystemy leśne.

W gminie, w obrębie parku podworskiego w Bobrku, ustanowiono ochronę prawną dla 35 drzew, tworząc 11 pomników przyrody.

Na obszarze gminy nie ma wyjątkowo cennych obszarów przyrodniczych prawnie chronionych. Oprócz omówionego wyżej parku w Bobrku oraz kompleksów leśnych do obszarów wartościowych przyrodniczo należą:

- dolina Przemszy i Wisły z mozaiką łąk, pastwisk, terenów podmokłych w dawnych meandrach rzek i towarzyszącymi im zalesieniami i zadrzewieniami, stanowiąca fragment korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym,
- nieczynny kamieniołom wapienia na Wzgórzu Skała, odsłaniający dolne warstwy gogolińskie,
- płat łąki w Bobrku (Górnym),
- stawy Na Młynach,
- inne, z reguły drobno powierzchniowe elementy, stanowiące ekosystemy istotne dla zachowania bioróżnorodności (zadrzewienia śródpolne oraz towarzyszące ciekom i rowom melioracyjnym, zadrzewienia w obrębie miejskiej części gminy, będące pozostałością drzewostanów leśnych lub powstałych w wyniku naturalnej sukcesji na terenach dotychczas nie zainwestowanych, obszary podmokłe w obrębie pozostałości meandrów Przemszy i Wisły, naturalne oczka wodne).

W kategorii zewnętrznych powiązań przyrodniczych regionu w obszarze gminy funkcjonują: południkowa dolina Przemszy oraz równoleżnikowa dolina Wisły, będące głównymi korytarzami ekologicznymi. Zapewniają one możliwość przemieszczania się gatunków fauny i flory na tych kierunkach. Dodatkowo funkcję taką pełnią: powierzchnie leśne w północnej części gminy, będące fragmentem wielkiego kompleksu leśnego, rozciągającego się w kierunku północnym po Jaworzno i północno-wschodnim po Chrzanów i dalej doliną Chechło po okolice Wygietzowa i Babic. Kompleks lasów w centralnej części gminy sięga po Libiąż.

Walory krajobrazowe

Ukształtowanie i zagospodarowanie terenu gminy pozwala na wyróżnienie w jej obrębie dwóch stref krajobrazowych.

a) strefa I o wysokich i średnich wartościach estetyczno-widokowych, obejmująca tereny:

- doliny Wisły (element korytarza ekologicznego),
- doliny Przemszy (element korytarza ekologicznego),
- obszary leśne w północnej i środkowej części gminy,
- wzgórze zrębowe Skala (punkt widokowy na znaczną część gminy i zbiornik Dzieńkowice, pagóry zrębowe),
- stawy rekreacyjne w Chełmku (Młyny).

Najwyżej wzniesiony punkt gminy – wierzchołek Wzgórza Skala – 291,5 m.n.p.m. najniżej położony punkt - koryto Wisły w miejscowości Bobrek (granica z Gromcem) – 224,6 m.n.p.m.

b) strefa II o niskich wartościach estetyczno-widokowych, obejmująca tereny zurbanizowane miasta Chełmek, zabudowy wsi w sołectwach Bobrek i Gorzów o dużej ilości obiektów obcych regionalnie o bezstylowych formach, strefy inwestycyjne.

Na terenie gminy nie występuje strefa o niepowtarzalnych w skali kraju wartościach estetyczno-widokowych.

Wody powierzchniowe

Na sieć hydrograficzną obszaru gminy składają się główne rzeki regionu, lokalne ciekі, sieć rowów melioracyjnych, zastoiska i zagłębienia bezodpływowe oraz stawy.

Obszar gminy położony jest u zbiegu rzek Wisły i Przemszy, stanowiących jej naturalną zachodnią i południową granicę. Teren gminy należy do lewostronnego dorzecza Wisły.

Wisła i Przemsza charakteryzują się reżimem wyrównanym z wezbraniami roztopowymi (wiosennymi) i opadowymi (letnimi). Zasilanie ma charakter gruntowo – deszczowo – śnieżny. Reżim rzeczny jest zaburzony czynnikami antropogenicznymi, czego przykładem jest rzeka Przemsza. Wraz z dopływami rzeka ta należy do najbardziej przeobrażonych obszarów – na zmiany reżimu hydrologicznego cieków na terenie tego dorzecza oddziałują: znaczny stopień urbanizacji terenu, liczne przerzuty wody pitnej i przemysłowej, praca zbiorników wodnych, ujęcia wody, liczne prace odwodnieniowe, zrzuty wód kopalnianych.

Z uwagi na niewielkie deniwelacje terenu, płytkie występowanie wód gruntowych oraz osiadanie terenu, związane z działalnością górniczą, w przeważającej części gminy występuje gęsta sieć cieków stałych i okresowych.

W okresach bardziej wilgotnych powstają okresowe podmokłości, podtopienia i zabagnienia, zwłaszcza w dolinach rzecznych oraz w obszarze kompleksu leśnego centralnej części gminy. Spadki jednostkowe rzek są niewielkie, zwłaszcza w dolnych odcinkach, co powoduje w okresach bardziej wilgotnych powstawanie licznych, okresowych podmokłości lub stałych zabagnień. Największe podtopienia i zabagnienia występują w dolinie Wisły. W północnej części gminy, na potoku Mała Struga znajdują się 3 stawy docelowo przeznaczone na cele rekreacyjne.

Gleby

W obrębie gminy występują gleby związane głównie z utworami rzecznyymi. Dominującymi glebami w południowej części gminy (sołectwo Bobrek) są mady. Tworzą one dość zwarte kompleksy żyznych gleb. W zachodniej części gminy (sołectwo Gorzów) przeważają gleby brunatne wylugowane i kwaśne. W obrębie Pagórów Libiąskich występują rędziny, zaś miejscowo w całej Gminie obecne są także gleby murszowe, bielcowe i pseudobielcowe.

Na terenie gminy dominują gleby średnie i słabe. Najlepsze gleby pod względem bonitacyjnym występują w rejonie Bobrka – 50% gruntów ornych stanowi klasa IVa i IVb, 34% stanowi klasa III, jedynie 10% stanowią gleby bardzo dobre – klasa II. Najgorsze gleby występują w rejonie Gorzowa – 75% gleby V i VI klasy. W rejonie Chełmka 50% stanowią gleby V i VI klasy, a pozostałe 50% gleby IVa i IVb.

W obrębie gminy pod względem kryteriów kompleksów rolniczej przydatności gleb największy udział mają kompleksy użytków zielonych średnich oraz słabych i bardzo słabych.

Gleby na terenie gminy narażone były na silne procesy degradacji wynikające z urbanizacji obszaru oraz rozwoju przemysłu. Kluczowe czynniki, które wpłynęły na zmianę stanu gleb to: sąsiedztwo terenów przemysłowych, budownictwo, ciągi komunikacyjne, składowanie odpadów, emisja zanieczyszczeń, ścieki. Istotnym czynnikiem degradacji gleb jest zaburzenie stosunków hydrologicznych, charakterystyczne dla obszarów eksploatacji surowców naturalnych.

Surowce naturalne

Gmina Chełmek wraz z gminami ościennymi posiada dobrze udokumentowane oraz zdiagnozowane złoża węgla kamiennego. W sąsiedztwie gminy są to:

- Libiąż – Dąb,
- Libiąż – Janina,
- Piast,
- Oświęcim – Polanka.

Natomiast na terenie gminy znajdują się fragmenty dwóch obszarów górniczych złóż węgla kamiennego:

- Fragment obszaru „Libiąż IV” – eksploatowany przez Kopalnię Węgla Kamiennego – Janina, powierzchnia terenu górniczego ok. 2 184 ha, 80% powierzchni gminy.
- Fragment obszaru „Bieruń I” – eksploatowany przez Kopalnię Węgla Kamiennego – Piast, powierzchnia terenu górniczego ok. 428,6 ha, 15,7% powierzchni gminy.

Mapa: zasoby naturalne w Małopolsce

Źródło: <http://mbc.malopolska.pl>

Na obszarze gminy wydobywanie węgla kamiennego prowadził jedynie PKW S.A. ZG „Janina”, na głębokości 310 m – 320 m. Złoże udokumentowane pod nazwą „Janina” występuje w centralnej i wschodniej części gminy. Kopalnia Węgla Kamiennego „Janina” działa na podstawie koncesji nr 46/96 z dnia 3 grudnia 1996 r. ważnej do 2015 r. Jest to kopalnia podziemna, posiada 6 eksploatowanych szybów (wszystkie znajdują się poza terenem gminy), roczne wydobywanie około 3 milionów ton.

Natomiast KWK „Piast” dotychczas nie prowadziła eksploatacji w obrębie złoże „Piast”, występującego w zachodniej części gminy. Złoże „Libiąż-Dąb” występuje w północno-zachodniej części gminy i nie jest aktualnie przedmiotem eksploatacji. Eksploatacja węgla kamiennego prowadzona jest spoza granic gminy.

Z punktu widzenia ochrony złóż, wszystkie zaliczono do klasy 2, jako złoże rzadko występujące, skoncentrowane. Ze względu na ochronę środowiska złoże węgla kamiennego zaliczono do klasy B, jako złoże konfliktowe, możliwe do eksploatacji po spełnieniu określonych warunków.

W wyniku prowadzonej eksploatacji węgla kamiennego występuje zjawisko osiadania terenu, a pokłady górnicze złoża „Piaś” zaliczone zostały do I stopnia zagrożenia tapnięciami. Wstrząsy te są odczuwalne na powierzchni i powodują szkody w budynkach (odpadanie tynków, fragmentów elewacji, rysy i pęknięcia na ścianach). Sejsmiczność górotworu wzrasta, co jest spowodowane między innymi systematycznym powiększaniem obszaru wybranej powierzchni oraz warunkami górniczo-geologicznymi. Może to powodować nieprzewidywalne skutki w obiektach powierzchniowych.

W najbliższych planach ZG „Janina”, do końca ważności koncesji, tj. do 2016 roku, planuje prowadzenie dalszej eksploatacji złóż węgla w południowej części gminy. KWK „Piaś” docelowo planuje dalszą eksploatację złóż węgla w rejonach dotychczas nieeksploatowanych w zachodniej części gminy w rejonie sołectwa Gorzów.

Zgodnie z zapisami ustawy o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych z dnia 26 listopada 1998 oraz Obwieszczenia Ministra Gospodarki z dnia 22 stycznia 2008 r. w sprawie wykazu gmin górniczych gmina Chelmek posiada status gminy górniczej.

Środowisko atmosferyczne

Jakość powietrza w gminie Chelmek jest wypadkową napływu zanieczyszczeń, głównie przemysłowych, z obszaru Górnośląskiego Obszaru Przemysłowego, które są związane z generalną cyrkulacją atmosfery oraz emisji niskiej (komunalnej i przemysłowej) z terenu miasta Chelmka. Na jego obszarze zlokalizowanych jest kilkanaście podmiotów emitujących pyły i gazy, są to zakłady produkcyjne, związane z wytwórstwem opakowań, wyrobów skórzanym i obuwiem.

Badania przeprowadzone przez Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny w wybranych zakładach nie wykazały przekraczania ustalonych dopuszczalnych poziomów emisji substancji.

Na teren gminy z rzadka docierać mogą zanieczyszczenia ze wschodu, znad uprzemysłowionych części Krakowa poprzez korytarz, jaki stanowi dolina Wisły. Wpływ na pogorszenie stanu jakości powietrza w gminie ma niska emisja pochodząca z gospodarstw indywidualnych. Przyczyną takiego stanu jest zła jakość paliwa używanego do ogrzewania. Zabudowa indywidualna, jako źródło zanieczyszczeń powietrza, może być źródłem lokalnej uciążliwości w sezonie grzewczym w rejonach większych jej skupień.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego w gminie Chełmek

Substancja	Średnie roczne stężenie [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] na terenie gminy Chełmek	Wartości dopuszczalne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]
Dwutlenek siarki (SO_2)	15 – 20	30 (stężenie roczne)
Dwutlenek azotu (NO_2)	20 – 26	40 (stężenie roczne)
Pył zawieszony (PM_{10})	40 – 50	20 (stężenie roczne)

Źródło: www.chelmek.pl

Istnieje jeszcze jeden system podziału jakości powietrza, którego podstawę stanowi klasyfikacja stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza, zgodnie z ustawą z dnia 27.04.2001r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2008r. Nr 25 poz. 150 ze zm.). Stanowią go:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu (wraz z dozwoloną ilością przekroczeń),
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji (wraz z dozwoloną ilością przekroczeń),
- poziomy docelowe i dopuszczalne częstotliwości przekraczania tych poziomów,
- poziomy celów długoterminowych dla ozonu.

Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu obowiązuje w Polsce:

- ze względu na ochronę zdrowia ludzi: dla obszaru kraju i obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- ze względu na ochronę roślin: dla obszaru kraju (z wyjątkiem aglomeracji/miast).

Klasyfikacja stref wykonywana jest co roku na podstawie oceny poziomu substancji w powietrzu, a jej wynikiem jest określenie jednej klasy strefy ze względu na ochronę zdrowia i jednej klasy ze względu na ochronę roślin (z wyjątkiem stref grodzkich).

Klasyfikacji stref (A, B, C) dokonuje się dla każdego zanieczyszczenia oddzielnie, na podstawie najwyższych stężeń na obszarze każdej strefy, następnie określa się klasę wynikową dla danej strefy. Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z koniecznością podjęcia konkretnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub utrzymania jego jakości na niezmiennym poziomie.

Pod względem w/w klasyfikacji obszar gminy znajduje się pod względem kryterium ochrony zdrowia ludzi:

- SO_2 – klasa A
- NO_2 – klasa A

Podobnie sytuacja ma się pod względem stężenia: dwutlenku węgla, benzenu, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu, ozonu.

- PM10 – klasa C

Badany obszar został zaliczony do klasy C także pod względem zawartości benzo(α)piranu. Natomiast w zakresie kryterium ochrony roślin, pod względem stężenia SO₂, NO₂, ozonu obszar został zakwalifikowany do klasy A.

Podsumowując – na terenie gminy, zaliczonej do strefy chrzanowsko-olkuskiej, biorąc pod uwagę kryterium ochrony zdrowia ludzi, strefa ta została zakwalifikowana do opracowania programu ochrony powietrza z uwagi na:

- przekroczenie dopuszczalnej częstości przekraczania poziomu dopuszczalnych 24-godzinnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 w roku kalendarzowym,
- przekroczenie dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 w roku kalendarzowym,
- przekroczenie poziomu docelowego benzo(α)pirenu w roku kalendarzowym.

Jakość powietrza w sąsiedztwie głównych ciągów drogowych – dróg wojewódzkich i powiatowych, determinowana jest aktualnie przez znaczne natężenie ruchu pojazdów. Wzrost emisji z tego źródła jest jednak nieco niższy niż przyrost ruchu. Wynika to z instalacji katalizatorów w nowych pojazdach i poprawie jakości paliw dla samochodów starszych generacji. Z wyjątkiem pasów terenu wzdłuż głównych dróg o dużym natężeniu ruchu samochodowego, do których należą droga wojewódzka nr 780 i 933 oraz drogi powiatowe, obszar pozostaje poza bezpośrednim znaczącym oddziaływaniem ruchu samochodowego na jakość powietrza.

Analizując warunki lokalne ukształtowania i zagospodarowania terenu można się spodziewać:

- lokalnych przekroczeń norm dopuszczalnego stężenia SO₂ i opadu pyłu w sezonie grzewczym, kiedy na lokalne warunki aerosanitarne ma głównie wpływ niska emisja z gospodarstw indywidualnych,
- zanieczyszczeń komunikacyjnych w pasach drogowych wzdłuż dróg wojewódzkich nr 780 i 933,
- podwyższonego stężenia zanieczyszczeń, występujących w pobliżu lokalnych emitorów zanieczyszczeń (zakłady produkcyjne, gastronomiczne i usługowe).

Obiekty zabytkowe

Najstarsze obiekty zabytkowe na terenie gminy występują w Bobrku i są związane z dobrze zachowanym, rozległym założeniem pałacowo-parkowym, powstałym w miejscu dawnego (istniejącego od końca XIV w.) zamku obronnego. Najstarszą część Chełmka stanowi Podzagórze, wieś rozwinięta u południowych i południowo-zachodnich zboczy Wzgórza Skala, wzdłuż drogi prowadzącej z Krakowa na Śląsk, mieszczące relikty drewnianego budownictwa, typowego dla wsi nadwiślańskich.

Na uwagę zasługują dobrze zachowane interesujące ruralistyczne układy przestrzenne dawnej zabudowy wiejskiej Gorzowa, Bobrka (owalnica).

Istotne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego gminy mają także: pomnik Grunwaldzki, usytuowany na Wzgórzu Skała z 1910r. (punkt widokowy na cały niemal obszar gminy) oraz pomnik na Paprotniku, upamiętniający ofiary istniejącej tu filii obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu.

Ochroną konserwatorską objęte są następujące zabytki gminy:

1. Zespół pałacowo-parkowy obejmujący:

- budynek dawnego pałacu, wzniesiony pod koniec XVIII wieku, przebudowany pod koniec XIX wieku według projektu architekta Zygmunta Hendla,
- parterowy budynek oficyny wybudowany w I połowie XIX wieku,
- budynki gospodarcze (czworaki) wybudowane w połowie XVIII i XIX wieku,
- teren parku wraz z drzewostanem, zajmujący 25 ha jest jednym z największych parków w Polsce.

Ustanowiono w nim ochronę prawną dla 35 drzew, tworząc 11 pomników przyrody. Drzewostan parku liczy 150 lat. Przeważają w nim dęby, buki, wejmutki, lipy.

2. Spichlerz drewniany w Bobrku, który stanowi jeden z unikalnych zabytków dawnego, drewnianego budownictwa folwarcznego XVII wieku, powstał w 1779 r.

3. Kościół p.w. Trójcy Przenajświętszej w Bobrku wzniesiony w XVII wieku, jako pierwszy na południu Polski w klasycystycznym stylu. Decyzję o budowie zespołu sakralnego, czyli kościoła, plebani oraz cmentarza podjął książę Prymas Poniatowski wraz z fundatorką świątyni hrabiną Teresą Wielopolską w roku 1788. Budowa kościoła zakończyła się po 10 latach. Znajdują się w nim figurki autorstwa Wojciecha Stattlera oraz figury wykonane według projektów Jana Matejki.

Na terenie gminy ochroną konserwatorską objętych jest ok 160 obiektów, są to przede wszystkim figurki, kapliczki, zabudowania drewniane. W obrębie gminy znajduje się także 12 stanowisk archeologicznych, skupiających się przede wszystkim w Gorzowie.

Komunikacja w tym drogowa i kolejowa

Jedną z podstawowych determinantów potencjału rozwoju każdego obszaru jest jego położenie komunikacyjne. Dostępność do głównych ciągów komunikacyjnych nie tylko wpływa na jakość życia mieszkańców, ma także znaczenie gospodarcze, determinuje mobilność mieszkańców.

Gmina Chełmek pod względem dostępności komunikacyjnej ma bardzo dobre położenie. Bliskość autostrady A4 relacji Kraków – Katowice umożliwiającej szybkie połączenie drogowe z aglomeracją Śląską (i dalej Wrocław granica państwa), ma strategiczne znaczenie dla rozwoju gminy. Obecnie wjazd na autostradę możliwy jest tylko w kierunku Katowic, a drogą wojewódzką przez Chrzanów dostępna jest także aglomeracja krakowska. Sąsiedztwo węzła komunikacyjnego w Brzezince zapewnia dogodną komunikację w kierunku Częstochowa – Warszawa.

Kluczowe znaczenie ma również korzystne położenie gminy względem dwóch lotnisk: Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków – Balice (około 50 km) i Port Lotniczy Katowice – Pyrzowice (około 40 km).

Przez gminę przebiega także szlak wodny tzw. droga wodna Górnej Wisły. Stanowi on potencjał, który może być wykorzystany w przyszłości, zwłaszcza zważając na fakt, iż transport wodny ze względu na niskie koszty i aspekty ekologiczne staje się coraz bardziej popularny.

Gmina Chełmek znajduje się w centrum drogowego korytarza komunikacyjnego pomiędzy Krakowem a Śląskiem, w skład którego wchodzi 4 główne szlaki:

- autostrada A4,
- droga wojewódzka nr 780 (Kraków – Alwernia – Chełmek – Mysłówice),
- droga krajowa nr 44, (Kraków – Skawina – Oświęcim – granica województwa),
- droga wojewódzka nr 933 (Chrzanów – Libiąż – Bobrek – Oświęcim - Pszczyna).

Gmina posiada dość dobrze rozwiniętą sieć drogową. Długość dróg gminnych wynosi 27 km, w tym w sołectwie Bobrek 16,8 km, w sołectwie Gorzów 10,4 km, natomiast dróg gminnych w granicach administracyjnych Chełmka – 14,1 km. Ogółem długość dróg gminnych – 41,3 km.

Wskaźnik gęstości sieci drogowo - ulicznej dla Powiatu Oświęcimskiego wynosi 127,4 km/100 km² i jest dwukrotnie wyższy niż średni w kraju (59,5 km/100 km²) oraz nieznacznie wyższy niż w Małopolsce (110,5km/100 km²). Wskaźnik długości dróg powiatowych o twardej nawierzchni na 100 km² w Powiecie Oświęcimskim wynosi około 63 km, co daje 4 miejsce wśród powiatów w Małopolsce (średnia dla województwa – 42,7 km).

Podobne wskaźniki ponad średnie dla kraju jak i województwa uzyskujemy sumując długość dróg gminnych i powiatowych, co w kontekście dostępności autostrady A4, dróg wojewódzkich oraz drogi krajowej nr 44 pozwala na twierdzenie o bardzo dobrej dostępności komunikacyjnej gminy.

Obserwowane natężenie potoków ruchu w godzinach komunikacyjnego szczytu nie wskazuje na wyczerpanie przepustowości zarówno w komunikacji tranzytowej przez teren gminy drogami wojewódzkimi nr 780 i nr 933, jak również w komunikacji lokalnej na drogach powiatowych i gminnych. Obciążenie układu drogowego ruchem tranzytowym (droga nr 780 i 933) jest stosunkowo wysokie, niemniej jednak w porównaniu do intensywności ruchu w gminach sąsiednich (Libiąż, Oświęcim) wciąż na zadowalającym poziomie. Postępująca modernizacja dróg i urządzeń drogowych prowadzi do ustawicznej poprawy ich przepustowości i bezpieczeństwa użytkowników. Niezbędna jest kontynuacja budowy chodników, wydzielonych ścieżek rowerowych oraz modernizacja istniejących skrzyżowań.

Przez teren gminy przebiega infrastruktura techniczna o znaczeniu regionalnym:

- magistrala wodociągowa „Krak”,
- gazociągi magistralne Oświęcim – Szopienice oraz Trzebinia – Oświęcim,

- linie energetyczne wysokich napięć Oświęcim Dwory – KWK „Piast” oraz Oświęcim Dwory – Bieczyna.

Komunikacja kolejowa

Pierwszą linią kolejową przebiegającą przez Chełmek była trasa kolei Warszawsko – Wiedeńskiej, która przyczyniła się do rozwoju Chełmka na początku XX w. Obecnie przez obszar gminy Chełmek przebiega główna linia kolejowa (PKP E-65) relacji Zebrzydowice – Oświęcim – Trzebinia – Kraków. Jest to linia dwutorowa, zelektryfikowana, prowadząca ruch towarowo – pasażerski. Na terenie gminy znajdują się dwie stacje PKP, Stacja Chełmek – Fabryka oraz Stacja Gorzów Chrzanowski, które zapewniają powiązania lokalne w relacji Oświęcim – Trzebinia oraz dalekobieżne Kraków, Bielsko – Biała, Jelenia Góra. Najbliższe stacje dla ruchu pospiesznego i międzynarodowego znajdują się w Oświęcimiu i Trzebini.

Mieszkańcy

Gminę Chełmek w 2012 r. zamieszkiwało 13 086 osób. Na przestrzeni lat 2008-2012 liczba mieszkańców w niewielkim stopniu wzrosła o ok 2%, choć w latach 2011/2012 liczba mieszkańców uległa nieznacznemu zmniejszeniu.

	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
STAN LUDNOŚCI						
Ludność wg miejsca zamieszkania i płci						
Ogółem						
faktyczne miejsce zamieszkania						
stan na 31 XII						
ogółem	osoba	12852	12864	13068	13099	13086
mężczyźni	osoba	6311	6316	6440	6455	6441
kobiety	osoba	6541	6548	6628	6644	6645

Źródło: Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

Głównym miejscem zamieszkania ludności gminy – ok. 70% - jest obszar miejski (miasto Chełmek) pozostała część zamieszkuje tereny wiejskie – sołectwa gminy. Wskaźnik ten jest wyższy od średniej dla Powiatu Oświęcimskiego i Województwa Małopolskiego.

Gmina Chełmek w roku 2012 zanotowała po raz pierwszy od 2008 roku ujemny przyrost naturalny.

	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
Ruch naturalny wg płci						
Urodzenia żywe						
ogółem	-	134	128	115	108	109
mężczyźni	-	72	63	62	58	55
kobiety	-	62	65	53	50	54
Zgony ogółem						
ogółem	-	114	105	107	99	125
mężczyźni	-	67	65	61	50	78
kobiety	-	47	40	46	49	47
Zgony niemowląt						
ogółem	-	0	1	2	0	1
mężczyźni	-	0	1	2	0	1
Przyrost naturalny						
ogółem	-	20	23	8	9	-16
mężczyźni	-	5	-2	1	8	-23
kobiety	-	15	25	7	1	7

Źródło: Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

Najliczniejszą grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 64% mieszkańców gminy, drugą pod względem liczebności jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym stanowiąca ok 19%, najmniej liczną jest grupa osób w wieku przedprodukcyjnym – 17%.

Analizując strukturę ludności można wskazać, iż jest ona jeszcze względnie korzystna. Natomiast porównując tendencję od roku 1997 wyraźnie widać, że ulega ona systematycznemu pogorszeniu. Wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym wyraźnym spadku osób w wieku przedprodukcyjnym. Ma to związek z ogólną sytuacją w kraju – procesem starzenia się społeczeństwa. Warto zwrócić uwagę, że w chwili obecnej najliczniejszą grupą ludnościową są mieszkańcy w wieku 25-34 lata – roczniki wyżu demograficznego lat 80 (szczytowy okres 1983 r.).

Zachowanie tych tendencji spowoduje problemy demograficzne (podobnie jak w kraju) na rynku lokalnym. Warto zwrócić uwagę że wszystkie wskaźniki demograficzne ulegają systematycznemu obniżeniu i jest to tendencja stała.

Wskaźniki modułu gminnego 2008-2012

małżeństwa na 1000 ludności	-	6,1	7,0	5,5	4,4	3,9
urodzenia żywe na 1000 ludności	-	10,4	10,0	8,8	8,3	8,3
zgony na 1000 ludności	-	8,8	8,2	8,2	7,6	9,6
przyrost naturalny na 1000 ludności	-	1,6	1,8	0,6	0,7	-1,2

Źródło: Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

Zasoby mieszkaniowe

W 2012 roku w gminie Chełmek zewidencjonowano 4321 mieszkań o łącznej powierzchni ponad 321 300 m².

Główne zasoby mieszkaniowe zlokalizowane są na terenie miasta i stanowią ponad 70% ogólnych zasobów.

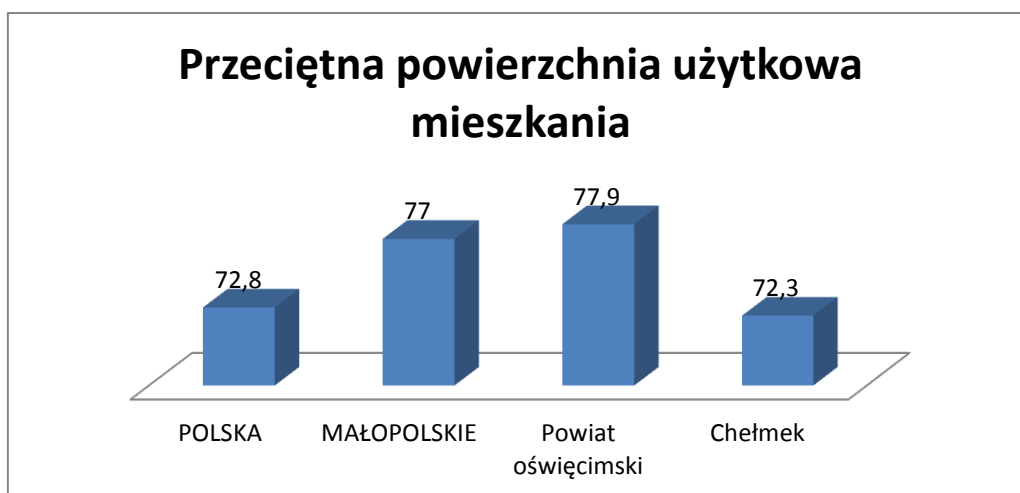
Na przestrzeni lat istnieje stała tendencja wzrostowa w odniesieniu do mieszkań jak i do budynków mieszkalnych.

Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji 2010 - 2012

Ogółem				
mieszkania	mieszk.	4272	4290	4321
izby	izba	17242	17355	17538
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	305179	308054	312378
w miastach				
mieszkania	mieszk.	3190	3196	3211
izby	izba	12178	12216	12311
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	205154	206180	208372
na wsi				
mieszkania	mieszk.	1082	1094	1110
izby	izba	5064	5139	5227
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	100025	101874	104006
Budynki mieszkalne w gminie				
Ogółem	bud.	2071	2105	2125

Źródło: Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych

Średnia wielkość mieszkania na terenie gminy w 2012 roku była niższa zarówno od średniej dla powiatu oświęcimskiego, średniej województwa małopolskiego jak i średniej krajowej (nieznacznie). Podobna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do średniej m² przypadających na mieszkańca gminy.

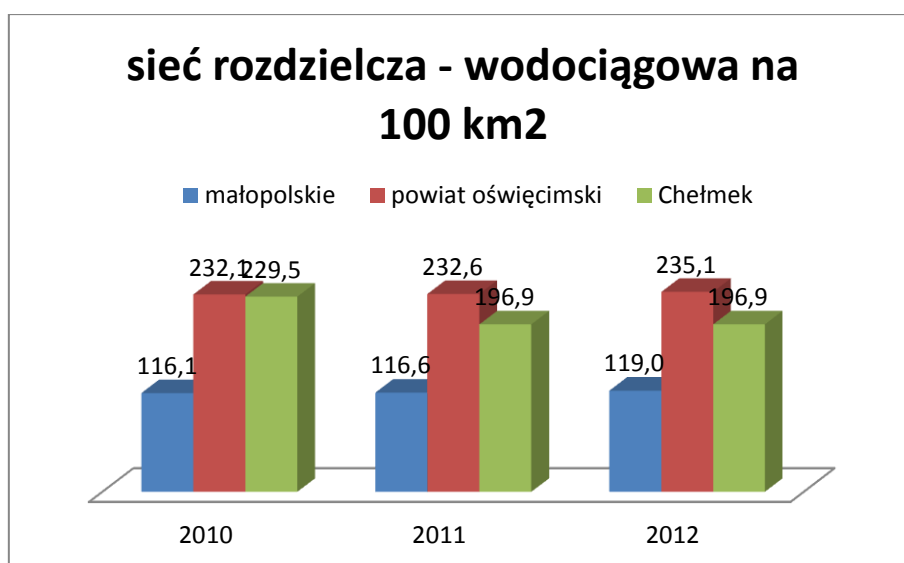
Źródło: opracowanie własne

Sieć wodociągowa - kanalizacyjna

Gmina jest zaopatrywana w wodę przez MZGK w Chełmku Sp. z o. o. oraz PEC i GWŚ „ENWOS” Sp. z o o. Woda kupowana jest ze Zbiornika Dzieńkowice oraz z wodociągu „Krak”, a następnie uzdatniana w Stacji Uzdatniania Wody w Chełmku. Długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi około 122 km (z podłączeniem do domów). Jej stan jakościowy jest zadowalający.

Stopień wyposażenia w sieć wodociągową gminy wynosi 99 %. Na tle powiatu Oświęcimskiego i Województwa Małopolskiego w 2012 roku gmina Chełmek w odniesieniu do liczby osób korzystających z wodociągu zajmowała odpowiednio 6 i 19 pozycję.

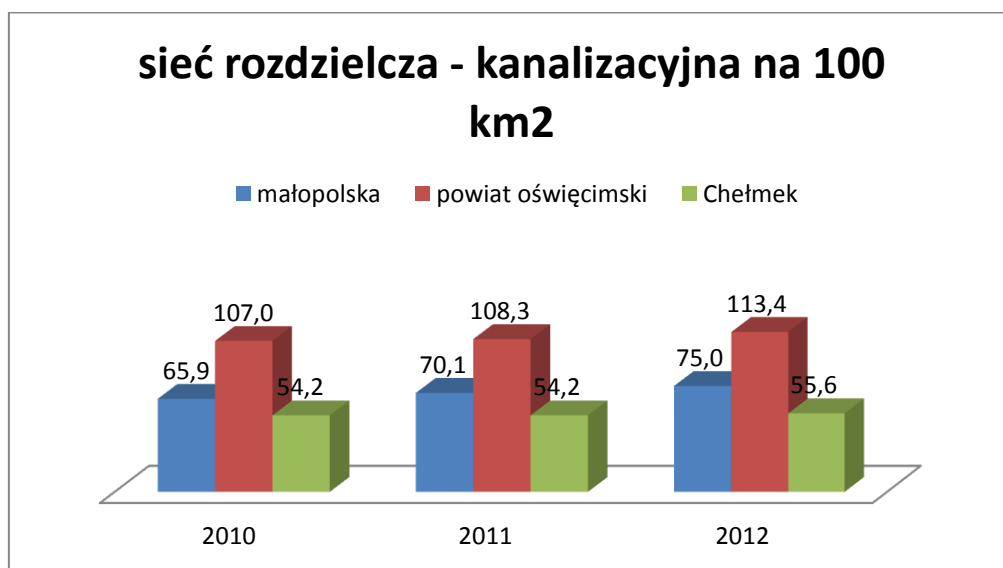
Gęstość sieci rozdzielczej – wodociągowej w porównaniu do średniej wojewódzkiej w 2012 kształtowała się na znacznie wyższym poziomie, natomiast poniżej średniej powiatu oświęcimskiego.

Źródło: opracowanie własne, dane z gminy

Sieć kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej gminy będzie mieć długość 39,22 km (sieć istniejąca i planowana do wybudowania w ramach projektu gospodarka wodno – ściekowa gminy Chełmek). Do kanalizacji podłączonych jest ok. 54% gospodarstw domowych z terenu całej gminy. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków należy do podstawowych zadań z zakresu ochrony środowiska, realizowanych w ramach rozwoju systemów inżynierskich w obszarze gminy.

Część północna gminy, położona na północ od linii wododziału, jest obsługiwana w tym zakresie przez oczyszczalnię ścieków w Jaworznie - Dębnie poprzez przepompownię i rurociąg tłoczny. Dla części południowej gminy realizowane jest zadanie „Budowa kanalizacji w zlewni oczyszczalni w Oświęcimiu” w ramach którego wybudowane zostanie ok. 24,9 km sieci kanalizacyjnej.

Źródło: opracowanie własne, dane z gminy

Gazyfikacja

Przez tereny gminy przebiegają wysokoprężne gazociągi magistralne:

1. 500 CN 6,3 MPa relacji Oświęcim – Szopienice,
2. 250 CN 2,5 MPa relacji Trzebinia – Oświęcim,
3. oraz projektowany gazociąg wysokoprężny 200 CN 2,5 MPa relacji Oświęcim – Szopienice.

Dostawa gazu dla odbiorców na terenie gminy odbywa się z wykorzystaniem gazociągów relacji Oświęcim – Szopienice poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe, zlokalizowane w Bobrku i Gorzowie (SRP I stopnia). Miasto Chełmek zasilane jest ze stacji redukcyjno-pomiarowej II stopnia, usytuowanej przy ul. Brzozowej. Sieć gazownicza obejmuje swym zasięgiem większość terenów zabudowy, położonej na terenach gminy.

Na tle Powiatu Oświęcimskiego i Województwa Małopolskiego w 2012 gmina Chełmek w odniesieniu do liczby osób korzystających z instalacji gazowej zajmowała odpowiednio 9 i 70 pozycję.

Ludność w % ogółu ludności korzystających z instalacji w 2012 roku			
	wodociąg	kanalizacja	gaz
2010	95,9	49,1	66,4
2011	95,9	49,7	66,3
2012	96	47,7	69,9

Źródło: opracowanie własne, dane z gminy

Gospodarka odpadami

W gminie Chełmek istnieją dwa nieczynne składowiska: składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Chełmku oraz składowisko odpadów przemysłowych w miejscowości Bobrek. Składowiska znajdują się na obszarach o niskim stopniu zagrożenia głównego użytkowego poziomu wodonośnego. Odpady przemysłowe powstające na terenie gminy są zagospodarowywane zgodnie z obowiązującymi przepisami. Gmina objęta jest zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych.

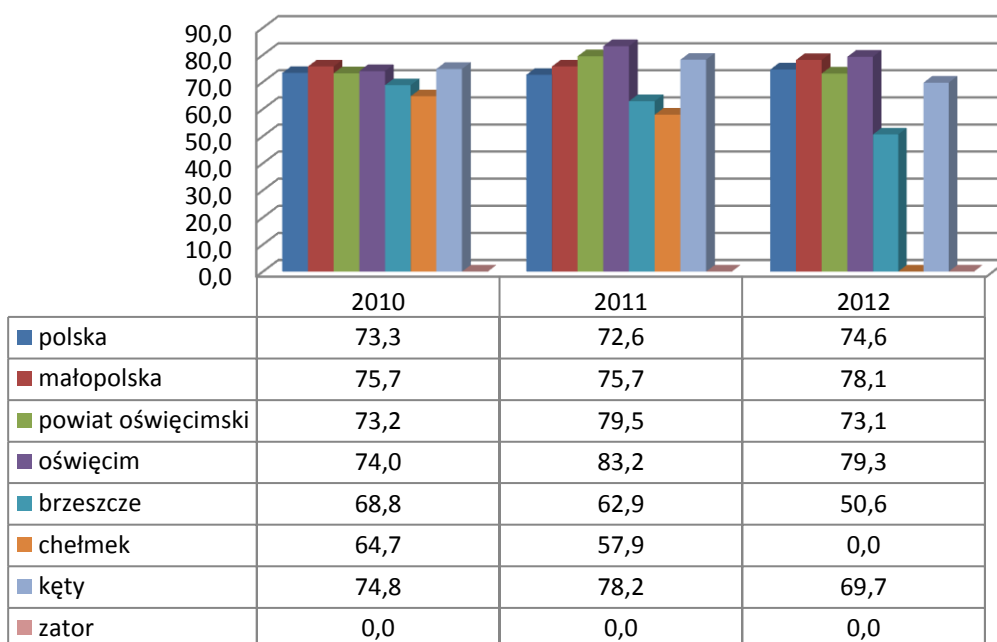
Oświata

Bazę edukacyjną w gminie w 2012 roku stanowiły:

- 5 placówek wychowania przedszkolnego w tym 4 przedszkola
- 4 szkoły podstawowe
- 4 gimnazja
- 4 placówki biblioteczne

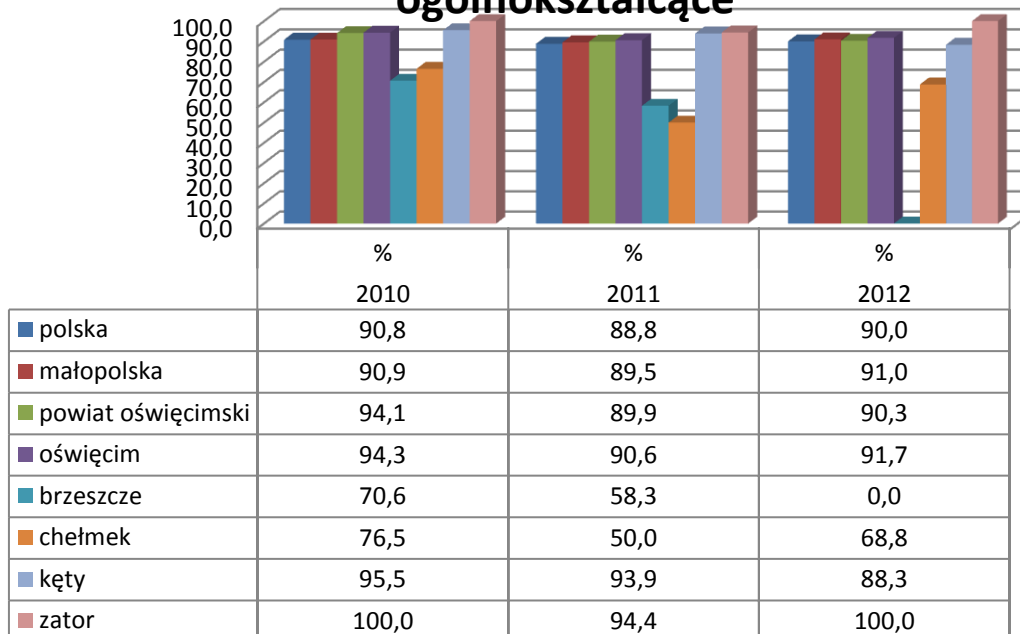
Warto zwrócić uwagę na zdecydowanie niski wynik zdawalności przez uczniów egzaminów maturalnych w gminie Chełmek na tle kraju województwa i powiatu, zarówno w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych zawodowych jak i liceów ogólnokształcących.

zdawalność egzaminu maturalnego - szkoły zawodowe

Źródło: opracowanie własne, dane Bank Danych Lokalnych / Urząd Statystyczny

zdawalność egzaminu maturalnego - licea ogólnokształcące

Źródło: opracowanie własne, dane Bank Danych Lokalnych / Urząd Statystyczny

Gospodarka

Gmina Chełmek jest prężnym ośrodkiem gospodarczym. Na jej terenie funkcjonowało w 2013 - 1001 podmiotów gospodarczych. Wśród podmiotów gospodarczych zdecydowaną dominację ma sektor prywatny - blisko 96%.

W ostatnich latach obserwuje się wyraźną tendencję wzrostową ilościowego wskaźnika działających podmiotów gospodarczych na terenie gminy

podmioty gospodarki narodowej ogółem				
2010	2011	2012	2013	
970	954	975	1001	

W sektorze podmiotów prywatnych dominującą pozycję mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, co jest odzwierciedleniem ogólnokrajowych wskaźników.

	sektor prywatny - ogółem			
	2010	2011	2012	2013
ogółem	924	908	930	958
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	717	707	728	750
spółdzielnie	5	5	5	5
fundacje	1	1	1	1
stowarzyszenia	23	23	23	26
spółki handlowe	52	53	53	57
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	11	11	11	9
spółki cywilne	bd	bd	74	74
inne	bd	bd	bd	36

Źródło: opracowanie własne, dane Bank Danych Lokalnych / Urząd Statystyczny

Miasto Chełmek rozwinęło się wokół jednego zakładu przemysłowego - PZPS „Chełmek” S.A. Jego struktura przestrzenna, infrastruktura techniczna i społeczna były bezpośrednio powiązane z zakładem przemysłowym, który determinował rozwój miasta. Uwarunkowania historyczne przełożyły się na obecną strukturę działalności gospodarczej.

W gminie Chełmek dominują firmy z branży motoryzacyjnej, producenci opakowań dla przemysłu spożywczego, producenci okien. Działają również przedsiębiorstwa z branży obuwniczej, producenci form obuwniczych, wykrojników i matryc.

Wśród podmiotów działających na terenie gminy dominują firmy zatrudniające do 9 pracowników / mikroprzedsiębiorstwa. Dominującą pozycję stanowi sektor MŚP grupujący ok 99,8% podmiotów.

Przemysł zlokalizowany jest głównie w mieście na obszarze Miejskiej Strefy Aktywności Gospodarczej – tereny poprzemysłowe – kompleks PZPS. Strefa ta zajmuje powierzchnię 27 ha. Skoncentrowano w niej działalność przemysłowo – produkcyjno - usługową.

Do głównych użytkowników strefy należą wiodące zakłady przemysłowe gminy oraz drobne zakłady związane z produkcją obuwniczą. Ważniejsze zakłady na terenie gminy to:

- ✓ ALSINA POLSKA sp. z o.o.
- ✓ ASFOR Poznański sp.j.
- ✓ Zakład Stolarski W.L.R. BARAN sp.j.
- ✓ Usługi Budowlane i Transportowe DAGO s.c. Zbucki Dariusz, Smółka Jacek
- ✓ Przedsiębiorstwo Budowlane DERMEX sp. z o.o.
- ✓ ENWOS sp. z o.o.
- ✓ P.P.H.U. EUROSTYL Miłosz Madeja
- ✓ FORMBUT Produkcja Form Obuwniczych s.c. Czajka Leszek, Stanek Anna
- ✓ Piekarnia GS SAMOPOMOC CHŁOPSKA
- ✓ Z.P-U JURKA s.c. Monika Jurka, Piotr Jurka
- ✓ KRAWCZYK Producent Zakładek do Obuwia
- ✓ KULT-MOTOR DRP Patrycjusz Dudziak
- ✓ LAMI POL sp. z o.o.
- ✓ MAFLOW POLSKA sp. z o.o.
- ✓ Zakład Produkcyjno-Usługowy MECHANIK sp. z o.o.
- ✓ M.S.M. s.c. Zakład Produkcyjno-Usługowy K. Moskal, S. Martyka
- ✓ NTB sp. z o.o. O/Chełmek
- ✓ OPTIMUM Systemy Dekoracji Wnętrz
- ✓ PIWOWARCZYK JAN Zakład Produkcji Obuwia
- ✓ PLASTIC PACK s.c.
- ✓ Zakład Usług Technicznych s.c. PROMECH J. Baran & Zb. Trębacz & W. Zaremba
- ✓ Cukiernia PTYŚ A. Gołębiowski, J. Galistl sp.j.
- ✓ P.P.H.U. STANFORM inż. Stanisław Mleczek
- ✓ P.P.H. STANPAW – ITALY sp. z o.o.
- ✓ SZAN s.c. Szymon Hebda, Anna Wojciechowska
- ✓ TECHFORMONT sp. z o.o.
- ✓ TITAN – LUX sp. z o.o.
- ✓ TRUCK – BOOTS s.c. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe W. Karelus, W. Gil
- ✓ VG Polska sp. z o.o.
- ✓ Firma Produkcyjno-Handlowa ZET – PLAST Mleczek Zbigniew
- ✓ Przedsiębiorstwo Wielobranżowe ZŁOM – MET sp. z o.o.

Faktem stała się przewidywana kilka lat temu transformacja i przekształcenia profilu produkcji firm wiodących oraz zmniejszenie dominacji produkcji obuwniczej na rzecz innego rodzaju wytwórczości i usług.

Poniższe tabele przedstawiają wybrane wskaźniki obrazujące aktywność mieszkańców jak i poziom przedsiębiorczości w gminie Chelmek na tle danych regionalnych, powiatowych a także gmin miejsko-wiejskich w powiecie oświęcimskim.

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności			fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	podmioty					
MAŁOPOLSKIE *	993	991	1024	27	28	30
Powiat oświęcimski	899	880	903	21	22	23
Oświęcim	1094	1052	1087	34	36	37
Brzeszcze	945	931	939	19	20	21
Chelmek	742	728	745	18	18	18
Kęty	952	942	973	13	14	15
Zator	736	744	752	29	31	32

Jednostka terytorialna	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności			jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	podmioty					
MAŁOPOLSKIE *	109	91	96	58	90	60
Powiat oświęcimski	97	75	74	44	87	48
Oświęcim	131	106	98	50	124	55
Brzeszcze	75	61	54	34	72	47
Chelmek	78	55	55	47	73	40
Kęty	96	78	88	51	85	54
Zator	75	82	66	33	64	53

Jednostka terytorialna	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym		
	2010	2011	2012
podmioty			
MAŁOPOLSKIE *	11,9	11,8	12,1
Powiat oświęcimski	10,9	10,5	10,7
Oświęcim	12,0	11,2	11,4
Brzeszcze	11,2	11,0	11,0
Chelmek	8,4	8,4	8,6
Kęty	12,0	11,8	12,2
Zator	9,4	9,5	9,4

Wybrane wskaźniki dot. przedsiębiorczości, w tym także aktywności społecznej kształtują gminę poniżej średnich wyników zarówno regionalnych jak i powiatowych. Co więcej, wskaźniki te są również niższe niż porównywalne w gminach miejsko-wiejskich powiatu oświęcimskiego.

Rolnictwo

Gmina Chełmek posiada cechy gminy wiejskiej, jednak rolnictwo pełni w gminie funkcję marginalną. Prowadzona obecnie produkcja roślinna jest na ogół wielokierunkowa. Do głównych upraw należą zboża i ziemniaki. W produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła i trzody chlewnej oraz drobiu. Stan funkcji rolniczych na terenie gminy charakteryzują: znaczne rozdrobnienie własności gruntów, niska jakość gleb, brak specjalizacji produkcji i chowu, ustawiczny spadek pogłowia zwierząt. Negatywny wpływ na rozwój rolnictwa na terenie gminy wywiera skażenie gleb wynikające z emisji zanieczyszczeń (głównie przemysłowych) przemieszczających się zwłaszcza z terenu gmin ościennych.

Średnia wielkość gospodarstwa to 0,73 ha użytków, była znacznie niższa od średniej wojewódzkiej i powiatu oświęcimskiego. Jednocześnie w gminie Chełmek występuje najniższa średnia gruntów na gospodarstwo.

Główne cechy charakterystyczne gminy Chełmek:

Położenie/Lokalizacja – cechy charakterystyczne:

- bliskość aglomeracji krakowskiej i śląskiej
- Kraków – Katowice – Bielsko Biala / *trójkąt rozwojowy Chełmka*
- dobre skomunikowanie zewnętrzne
- dostęp do kapitału ludzkiego (rynek pracy, edukacja, klienci – konsumenci)
- ośrodek miejski

Walory przyrodnicze – cechy charakterystyczne:

- brak obszarów chronionych /parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, obszarów chronionego krajobrazu/
- występują aktywne biologicznie ekosystemy leśne – ponad 1000 ha kompleksów leśnych na terenie Bobrka i miasta Chełmek (*ponad 38% powierzchni gminy*)
- Park podworski w Bobrku - 25 ha, w obrębie których utworzono 11 pomników przyrody
- Dwa korytarze ekologiczne – dolina Wisły i Przemszy, znaczenie międzynarodowe (*koncepcja ECONET 26M, bez relacji i powiązania z NATURA 2000*)
- nieczynny kamieniołom wapienia na Wzgórzu Skala
- stawy Na Młynach
- obszary gminy zaliczone zostały do strefy I o wysokich i średnich wartościach estetyczno-widokowych oraz II strefy o niskich wartościach estetyczno-widokowych.

Surowce naturalne – cechy charakterystyczne:

- Gmina posiada status gminy górniczej
- sąsiedztwo czterech złóż węgla kamiennego: Libiąż2, Piast, Oświęcim,
- na terenie gminy występują fragmenty dwóch złóż węgla kamiennego – fragment obszaru „Libiąż IV” – eksploatowany przez KWK / Janina, powierzchnia terenu górniczego ok. 2 184 ha, 80% powierzchni gminy oraz fragment obszaru „Bieruń I” – eksploatowany przez KWK / Piast, powierzchnia terenu górniczego ok. 428,6 ha, 15,7% powierzchni gminy
- do 2015 r. koncesję na eksploatację węgla posiada KWK Janina
- w 2015 roku KOPEX planuje inwestycję w nową kopalnię na terenie Polanki Wielkiej, Oświęcimia i Przeciszowa – wartość ok. 1,5 mld zł.

Jakość powietrza – cechy charakterystyczne:

- Gmina zaliczona jest do strefy chrzanowsko-olkuskiej,
- biorąc pod uwagę kryterium ochrony zdrowia ludzi, strefa ta została zakwalifikowana do opracowania programu ochrony powietrza z uwagi na:
 - a/ przekroczenie poziomu dopuszczalnych 24-godzinnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 w roku kalendarzowym,
 - b/ przekroczenie dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 w roku kalendarzowym,
 - c/ przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku kalendarzowym.

Dziedzictwo kulturowe/obiekty zabytkowe/ – cechy charakterystyczne:

- jedno z najstarszych założeń parkowo-pałacowych w Bobrku / obszar 25 ha /
- Pomnik Grunwaldzki / doskonały punkt widokowy /
- Pomnik na Paprotniku
- Liczne obiekty zabytkowe podlegające ochronie konserwatorskiej
- 12 stanowisk archeologicznych (*głównie Bobrek*)

Zagrożenia środowiskowe – cechy charakterystyczne:

- Tereny położone pomiędzy wałami rz. Wisły i rz. Przemszy są potencjalnie zagrożone powodzią
- Na terenie gminy nie występują zagrożenia osuwania się terenu

Infrastruktura techniczna – cechy charakterystyczne:

- Dobra lub bardzo dobra sieć dróg (autostrada, krajowe, wojewódzkie, gminne)
- Szlak wodny Górnej Wisły – 71 km żeglugi wodnej Kraków / Oświęcim
- Sieć wodociągowa – 99% gminy
- Sieć kanalizacyjna – aktualnie ponad 54% gminy, po realizacji aktualnych zadań inwestycyjnych wskaźnik skanalizowania gminy wzrośnie do około 80%
- Sieć gazownicza – większość terenów gminy
- Sieć ciepłownicza – system mieszany /źródło *miejskie i indywidualne*/

Ludność – cechy charakterystyczne:

- Mieszkańcy gminy to głównie ludność miejska (70%) – to wskaźnik wyższy w porównaniu z Powiatem Oświęcimskim i Województwem Małopolskim,
- W 2012 roku ujemny przyrost naturalny

- Ludność w wieku produkcyjnym – 64%, tendencja: *wzrasta udział ludności w wieku poprodukcyjnym, maleje w przedprodukcyjnym*
- Wskaźniki modułu gminnego w latach 2008-2012 ulegają systematycznemu pogarszaniu *(małżeństwa, urodzenia, zgony, przyrost naturalny)*

Edukacja – cechy charakterystyczne:

- wystarczająca sieć placówek edukacyjnych
- niższy w porównaniu do innych gmin powiatu współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych i gimnazjów
- niższa zdawalność egzaminu maturalnego w porównaniu do kraju, województwa, powiatu i gmin powiatu

Gospodarka – cechy charakterystyczne:

- ponad 1000 zarejestrowanych przedsiębiorstw
- od czterech lat przybywa 20-30 nowych firm – systematyczna tendencja wzrostowa
- ponad 99% przedsiębiorstw to MSP
- główna koncentracja na terenie Miejskiej Strefy Aktywności Gospodarczej – 27 ha potencjału

Etap 2

PROCES UZYSKIWANIA WYNIKÓW Z DIAGNOZY

Badanie opinii mieszkańców nt. gminy

Realizacja etapu 2 prac diagnostycznych zostało zrealizowane poprzez badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy Chełmek. Ankieta zawierała 11 pytań dotyczących podstawowych kwestii związanych z gminą. Część pytań miała charakter otwarty i dotyczyła następujących kwestii:

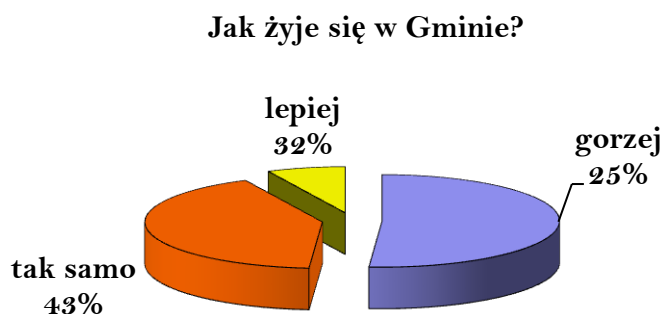
- ✓ najważniejsze zadania do zrealizowania przez samorząd gminny
- ✓ oczekiwane kierunki rozwoju gminy
- ✓ czynniki wspomagające i czynniki hamujące rozwój gminy
- ✓ elementy negatywnie wpływające na warunki prowadzenia działalności gospodarczej
- ✓ perspektywy dla lokalnej młodzieży
- ✓ atuty, z których gmina może być dumna

Wyniki badania kwestii pierwszej:

jak żyje się w gminie Chełmek w porównaniu do innych gmin powiatu?

Pytanie miało na celu zbadanie **ogólnego poziomu zadowolenia z miejsca zamieszkania** w odniesieniu do pozostałych gmin powiatu.

Jak wynika z uzyskanych rezultatów, ponad 70% mieszkańców uważa, że na terenie gminy **żyje się identycznie lub lepiej** niż w innych gminach. Jedynie ¼ badanych **uważa jednak, że gorzej**.

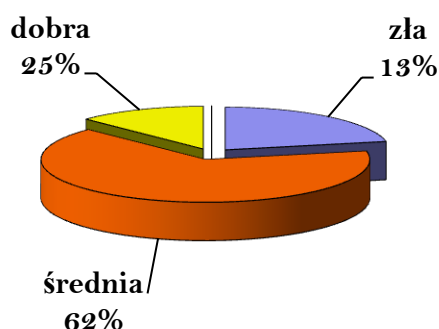

Wyniki badania kwestii drugiej:
Ocena sytuacji gospodarczej gminy?

Pytanie miało na celu zbadanie ogólnej oceny sytuacji gospodarczej gminy.

Zdecydowana większość mieszkańców sytuację gospodarczą gminy ocenia jako średnią lub dobrą. Tylko 13% badanych wskazało na sytuację złą.

Sytuacja gospodarcza Gminy Chełmek

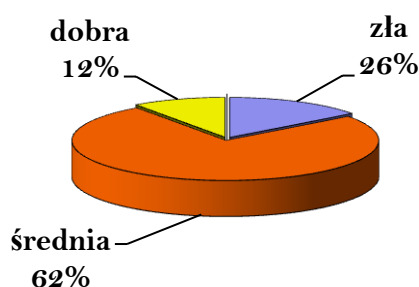

Wyniki badania kwestii trzeciej:
Ocena poziomu życia rodziny?

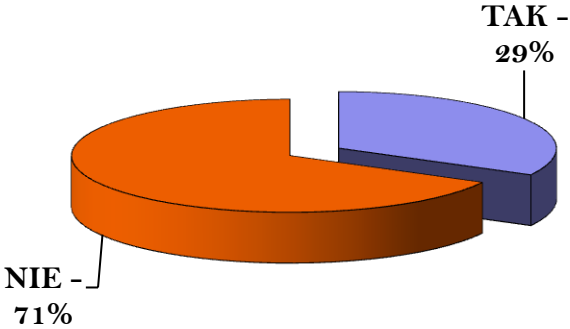
Pytanie miało na celu poznanie opinii w zakresie sytuacji przeciętnej rodziny gminy.

Zdecydowana większość biorących w badaniu rodzin ocenia swoją sytuację jako średnią lub dobrą, 26 % badanych uważa ją jako złą.

Sytuacja przeciętnej rodziny żyjącej w Gminie Chełmek

Wyniki badania kwestii czwartej:
Jakie są perspektywy dla młodzieży?

<p><i>Pytanie miało na celu poznanie opinii w zakresie oceny perspektyw rozwojowych młodzieży gminy.</i></p> <p><i>2/3 badanych nie widzi szans rozwojowych dla młodzieży. Jedynie 29% ankietowanych uważa, że perspektywy dla rozwoju młodych mieszkańców gminy są dobre.</i></p>	<p>Czy w Gminie są dobre perspektywy dla młodzieży?</p> <p>TAK - 29%</p> <p>NIE - 71%</p>
<p><i>Dlaczego nie ma dobrych perspektyw? – najliczniejsze uzasadnienia dla odpowiedzi negatywnych</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. brak atrakcyjnych ofert pracy 2. brak współpracy nauki z biznesem 3. brak perspektyw rozwojowych 4. negatywne postawy młodzieży 5. niski poziom edukacji na poziomie średnim
<p><i>Dlaczego są dobre perspektywy? – najliczniejsze uzasadnienia dla odpowiedzi pozytywnych</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. potencjał terenów inwestycyjnych 2. położenie i bliskość Krakowa / Śląska

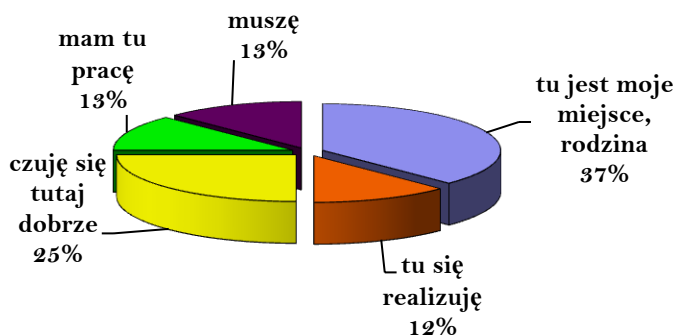
Wyniki badania kwestii piątej:

Powody, dla których mieszkam w Chełmku

Pytanie miało na celu poznanie powodów, dla których społeczność mieszka na terenie gminy.

Blisko 90% ankietowanych mieszka na terenie gminy „z jakiegoś powodu”, przeważają wskazania pozytywnych powodów. Pozostali są „zmuszeni” do mieszkania na terenie gminy.

Mieszkam w Gminie Chełmek ponieważ ...

Wyniki badania kwestii szóstej:

Oczekiwania mieszkańców wobec władz samorządowych

Pytanie miało na celu poznanie oczekiwań mieszkańców gminy wobec władz samorządowych – najważniejszych spraw „do załatwienia” (pod uwagę brane były wyniki powyżej 10% wskazań na konkretne zadanie).

1. rozwój strefy przemysłowej / miejsca pracy
2. inwestowanie w poprawę infrastruktury komunikacyjnej: obwodnica, drogi, parkingi, chodniki, ulice
3. inwestowanie w dalszy rozwój infrastruktury czasu wolnego – stawy, skate park, basen, stadion
4. porządkowanie przestrzeni publicznej, bezpieczeństwo publiczne, monitoring,
5. aktywizowanie młodzieży, tworzenie ofert i programów inicjujących rozwój i lepsze perspektywy, rozwijanie infrastruktury edukacyjnej,
6. dokończenie sieci kanalizacyjnej

Wyniki badania kwestii siódmej:

Wskazanie czynników utrudniających rozwój gospodarczy

<i>Pytanie miało na celu poznanie opinii mieszkańców w zakresie czynników utrudniających rozwój gospodarczy na terenie gminy - (pod uwagę brane były wyniki powyżej 10% wskazań na konkretne zadanie)</i>	<ol style="list-style-type: none">1. bariery administracyjne, podatkowe, wysokie czynsze2. brak współpracy z miastem3. niska zdolność do samodzielnego finansowania rozwoju przedsiębiorczości4. Bliskość Krakowa
---	--

Wyniki badania kwestii ósmej:

Wskazanie atutów gminy

<i>Pytanie miało na celu zidentyfikowanie przez mieszkańców potencjałów rozwojowych gminy, jej atutów</i>	<ol style="list-style-type: none">1. strategiczne położenie (komunikacyjne, bliskość aglomeracji, tereny zielone)2. strefa przemysłowa3. zaplecze sportowe/stawy4. tradycje przemysłu skórzanego, potencjał PZPS Chełmek
---	---

Wyniki badania kwestii dziewiątej:

Wskazanie głównych wad gminy

<i>Pytanie miało na celu zidentyfikowanie przez mieszkańców głównych wad gminy</i>	<ol style="list-style-type: none">1. braki w infrastrukturze technicznej2. „ucieczka” młodych ludzi3. negatywne postawy mieszkańców, roszczeniowość
--	---

Wyniki badania kwestii dziesiątej:

Jakich zmian oczekują mieszkańcy w perspektywie kolejnych 10 lat?

<i>Pytanie miało na celu zidentyfikowanie oczekiwań w zakresie wizji rozwoju gminy w kontekście kolejnych 10 lat</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Utworzenie nowoczesnej infrastruktury sportowej – kryty basen, zagospodarowanie stawów, place zabaw z elementami fitness,2. Utworzenie strefy ekonomicznej3. Budowa obwodnicy Chełmka, mostu/wiaduktu przy przejeździe kolejowym
--	---

Wyniki badania kwestii jedenastej:

Z czego gmina powinna być dumna?

<i>Pytanie miało na celu określenie powodów do dumy dla gminy</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Estetyki miasta2. Rozwijającej się infrastruktury sportowej3. Stabilnego rozwoju4. Poziomu szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego5. Tradycji przedsiębiorczości
---	--

Etap 3

**PROCES UZYSKIWANIA
WYNIKÓW Z DIAGNOZY**

**Analiza SWOT
gminy Chełmek**

W trakcie warsztatów strategicznych zrealizowanych pod kierunkiem Burmistrza Chełmka Andrzeja Saternusa, w których udział wzięli reprezentanci zaproszonych instytucji:

1. Urząd Miejski w Chełmku – 11 osób
2. Radni Rady Miejskiej w Chełmku – 14 osób
3. Radni i władze poprzednich kadencji, lokalni liderzy – 9 osób
4. Przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy – 11 osób
5. Przedstawiciele organizacji pozarządowych i pozostałych instytucji działających na terenie gminy – 28 osób
6. Przedstawiciele przedsiębiorców i środowisk gospodarczych

dokonano wnikliwej analizy zasobów gminy – jego mocnych i słabych stron, jak również zewnętrznych szans i zagrożeń mogących w istotny sposób wpływać na ograniczenia rozwojowe.

Analizę przeprowadzono techniką SWOT. Narzędzie to pozwoliło na analizowanie wskazywanych czynników w kontekście miejsca występowania (*wpływ zewnętrzny lub wewnętrzny*) oraz charakteru oddziaływania (*pozytywne lub negatywne*).

		Charakter oddziaływania czynnika	
		pozytywny	negatywny
Miejsce występowania czynnika	wewnętrzne	S silne strony	W słabe strony
	zewnętrzne	O szanse	T zagrożenia

W efekcie warsztatów strategicznych, osiągnięto następujące rezultaty:

1. Zdefiniowano kluczowe problemy rozwoju gminy w oparciu o diagnozę, badania opinii mieszkańców i ustalenia uczestników warsztatów;
2. Opracowano w grupach kluczowe elementy macierzy SWOT, zaprezentowano wyniki pracy w grupach, w konsekwencji dokonano wyboru czynników najistotniejszych dla gminy.

6. Wyniki analizy SWOT, charakteryzujące siły gminy, jej szanse, a także słabe strony i występujące zagrożenia

SILNE STRONY [S]	SŁABE STRONY [W]
<ol style="list-style-type: none">1. Lokalizacja: w pobliżu autostrady A4, drogi krajowej 44, drogi wojewódzkiej 780 i 933, lotnisk Kraków / Katowice, na granicy aglomeracji krakowskiej i śląskiej, dostęp do linii kolejowych, położenie bliskie granicy państwa;2. Dostęp do licznych ośrodków akademickich [Kraków, Katowice, Oświęcim, Tychy, Chrzanów] i ponadgimnazjalnych [Chełmek, Bielsko-Biała, Oświęcim, Chrzanów, Libiąż, Bieruń];3. Dobrej jakości infrastruktura drogowa;4. Funkcjonowanie strefy przemysłowej z licznymi i poważnymi przedsiębiorstwami;5. Dysponowanie potencjalnymi terenami pod inwestycje;6. Dobrej jakości infrastruktura kulturalno-sportowa [hale i boiska sportowe, korty tenisowe, lodowisko, park rodzinny, kino, dom ludowy, biblioteki];7. Profesjonalnie działający Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji;8. Dobrze zorganizowana baza oświatowa – przedszkola, szkoła podstawowa, gimnazjum;9. Atrakcyjność terenów pod budownictwo jednorodzinne;10. Atrakcyjność „terenów zielonych” / stawy;11. Estetyka gminy;12. Przyjazny Urząd Miejski.	<ol style="list-style-type: none">1. Brak połączeń komunikacyjnych ze Śląskiem;2. Jednostronna możliwość włączenia się do ruchu A4;3. Brak kompleksowości w rozwoju infrastrukturalnym strefy przemysłowej;4. Brak uzbrojonych terenów pod budownictwo jednorodzinne;5. Brak otwartych terenów rekreacyjnych/kąpielisk6. Niskie dochody własne gminy;7. Brak przemysłu nastawionego na gospodarkę innowacyjną;8. Brak polityki samorządu nastawionej na przyciągnięcie gospodarki innowacyjnej;9. Mentalność społeczeństwa: pasywność, roszczeniowość, zawiść;10. Brak ofert pracy dla młodzieży po zakończeniu edukacji szkolnej;11. Brak bazy noclegowej przy centrum sportowym;12. Niedostatecznie rozwinięty system retencji i rowów melioracyjnych;13. Dewastacje mienia publicznego i prywatnego / niska wykrywalność sprawców;14. Ograniczony dostęp do usług publicznych mieszkańców Bobrka ze względu na trudności komunikacyjne na trasie Bobrek – Chełmek;15. Brak planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy;

SZANSE [O]	ZAGROŻENIA [T]
<ol style="list-style-type: none">1. Nowa perspektywa wydatkowania środków UE na lata 2014 -2020;2. Nowe inwestycje przedsiębiorstw prywatnych;3. Budowa obwodnicy Oświęcimia przez Bobrek;4. Uruchomienie „węzła Jeleń”;5. Wykorzystanie infrastruktury sportowej dla klientów zewnętrznych;6. Planowana budowa szybkiej kolei Kraków – Katowice z połączeniem z Oświęcimiem;7. Wykorzystanie walorów przyrodniczych z uwzględnieniem tradycji i historii regionu;8. Wykorzystanie potencjału turystycznego i rekreacyjnego stawów, rz. Przemszy, rz. Wisły;9. Wykorzystanie potencjału terenów inwestycyjnych.	<ol style="list-style-type: none">1. Polityka finansowa państwa polegająca na zlecaniu nowych zadań publicznych bez wskazania finansowania ich realizacji;2. Utrzymanie niskiej skuteczności otoczenia społeczno-gospodarczego w pozyskiwaniu środków UE;3. Likwidacja szkoły średniej;4. Migracja młodych ludzi;5. Bezrobocie / brak ofert pracy;6. Eksploatacja węgla – szkody górnicze [wstrząsy, pęknięcia budynków, zapadliska].7. Brak zainteresowania inwestorów z zewnątrz;8. Zagrożenia powodziowe [częściowy brak wałów].

Po zakończeniu fazy diagnostycznej uporządkowano dotychczas zebrane informacje – *czego się dowiedzieliśmy?* Następnie wyselekcjonowano i ustalono obszary najistotniejsze dla rozwoju gminy. Do uporządkowania wiedzy, wynikającej z diagnozy oraz utworzenia logicznej podstawy do sformułowania celów strategicznych, zastosowano narzędzie analizy TOWS/SWOT.

Na czym polegała analiza? Analizując wyniki SWOT zadaliśmy na warsztatach Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy osiem kluczowych pytań, które wskazały możliwą strategię działania:

- czy silne strony pozwolą wykorzystać szanse? **Macierz 1.**
- czy słabe strony ograniczą lub zablokują wykorzystanie szans? **Macierz 2.**
- czy silne strony pozwolą na przezwyciężenie zagrożeń zewnętrznych? **Macierz 3.**
- i czy słabe strony wzmocnią negatywny skutek zagrożeń? **Macierz 4.**

oraz:

- czy zagrożenia osłabiają silne strony? **Macierz 5.**
- czy szanse potęgują silne strony? **Macierz 6.**
- czy zagrożenia spotęgują słabości? **Macierz 7.**
- i czy szanse pozwolą przezwyciężyć słabości? **Macierz 8.**

Przykładowe macierze w analizie SWOT/TOWS stosowane podczas pracy warsztatowej:

Macierz TOWS/SWOT – Gmina Chełmek
(dla przykładu *oddziaływanie słabych stron i szans*)

	SZ1	SZ2	SZ3	SZ4	SZ5	Suma
S1	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
S2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
S3	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
S4	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
S5	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
Suma						

Opis i mechanizm punktowania:

S – kolejne słabe strony

SZ – kolejne szanse

0-2 – skala ocen oddziaływania (0 – zależność nie występuje; 1 – zależność słaba; 2 – zależność silna)

Macierz TOWS/SWOT – Gmina Chełmek
(dla przykładu oddziaływanie mocnych stron i zagrożeń)

	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Suma
M1	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
M2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
M3	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
M4	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
M5	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	
Suma						

Opis i mechanizm punktowania:

M – kolejne mocne strony

Z – kolejne zagrożenia

0-2 – skala ocen oddziaływania (0 – zależność nie występuje; 1 – zależność słaba; 2 – zależność silna)

Dla każdego z ośmiu pytań przedstawionych powyżej zbadaliśmy relacje i powiązania zachodzące pomiędzy poszczególnymi zagrożeniami i siłami, szansami i siłami, zagrożeniami i słabościami oraz szansami i słabościami wraz z systemem punktowania wybranych relacji. Dzięki zastosowaniu takiego narzędzia, gmina Chełmek mogła obrać odpowiednią do wyników badania strategię działania:

konkurencyjną (eliminowanie słabych stron i wykorzystywanie szans rozwojowych);

agresywną (maksymalne wykorzystanie silnych stron i szans wynikających z otoczenia);

konserwatywną (minimalizowanie negatywnego wpływu otoczenia przez wykorzystanie mocnych stron i potencjału organizacji)

lub **defensywną** (minimalizowanie słabych stron i próba eliminowania zagrożeń otoczenia).

Dla uzyskania maksymalnie obiektywnych wyników analizy SWOT/TOWS ustalono, że każdy z uczestników Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek wykona proces analityczny samodzielnie, a w dalszej kolejności nastąpi proces oceny uzyskanych wyników i ustalenia ostatecznego wyniku wskazującego na możliwość obrania konkretnej strategii działania gminy Chełmek w perspektywie roku 2020.

7. Wyniki analizy TOWS wskazującej na konieczność obrania konkretnej strategii działania dla gminy

Indywidualne wyniki analizy charakteryzowały się jedną wspólną cechą: wszyscy uczestnicy Zespołu biorący udział w analizie jednogłośnie ocenili, że biorąc pod uwagę badanie relacji i powiązań pomiędzy poszczególnymi czynnikami wskazanymi w analizie SWOT, działanie gminy Chełmek w kolejnych latach powinno być skoncentrowane na wzmacnianiu zidentyfikowanych mocnych stron oraz podejmowaniu inicjatyw wykorzystujących szanse rozwojowe gminy wynikające z warunków otoczenia.

Tabela. Zestawienie zbiorcze wyników analizy TOWS/SWOT

	Szanse (Sz)	Zagrożenia (Z)
Silne strony (S)	89 + 81 = 170	51 + 42 = 93
Słabe strony (W)	69 + 52 = 121	53 + 59 = 112

Ta cecha wyników analizy (*powiązanie silnych stron z szansami uzyskało najwyższą punktową wagę*) wskazuje na jasno określoną ocenę Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy w zakresie wyboru agresywnej strategii działania samorządu.

Tabela. Strategia działania na podstawie analizy TOWS/SWOT

	Szanse	Zagrożenia
Siły	Strategia agresywna	Strategia konserwatywna
Słabości	Strategia konkurencyjna	Strategia defensywna

Strategia agresywna to takie działanie, które dąży do wykorzystania szans pojawiających się w otoczeniu, bazując na mocnych stronach samorządu – jest to strategia odważnego rozwoju, uruchamiania nowych, innowacyjnych aktywności i inwestowania w celu budowania przewagi konkurencyjnej. Wyniki analizy SWOT/TOWS były brane pod uwagę w sposób bezpośredni w tworzeniu planu strategicznego dla gminy Chełmek.

W efekcie zrealizowanych prac diagnostycznych w zakresie:

1. Nowa edycja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – wyłożenie projektu tekstu październik 2013 r.
2. Strategia Rozwoju Gminy Chełmek 2005 – 2015
3. Plan Odnowy Bobrka
4. Plan Odnowy Gorzowa
5. analizy Strategii Rozwoju Powiatu Oświęcimskiego 2014 – 2020
6. analizy opracowań Statystycznego Vademecum Samorządowca
7. analizy Danych statystycznych Urzędu Miejskiego w Chełmku
8. analizy Danych statystycznych – Bank Danych Lokalnych
9. analizy wyników Badania opinii mieszkańców
10. analizy SWOT/TOWS
11. wniosków z cyklu warsztatów strategicznych

Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy Chełmek podczas kolejnych warsztatów strategicznych wyznaczył priorytetowe obszary rozwoju, w ramach których należy podejmować inicjatywy projektowe do roku 2020, adresowane do mieszkańców miasta oraz sołectw:

8. Zidentyfikowane i opracowane na powyższej podstawie obszary, w których planowany jest rozwój gminy Chełmek

OBSZARY STRATEGICZNEGO DZIAŁANIA:

REWITALIZACJA

ZARZĄDZANIE ENERGIĄ

MIESZKAŃCY

KONKURENCYJNA GOSPODARKA

PRZESTRZEŃ, ŚRODOWISKO, PRZYRODA

Na podstawie wyznaczonych obszarów strategicznego działania, określone zostały cele strategiczne każdego obszaru, cele operacyjne w ramach celów strategicznych oraz działania i inicjatywy planowane do podjęcia w celu realizacji wizji rozwoju gminy Chełmek do roku 2020.

Obszar 1. REWITALIZACJA

Cel strategiczny:

Poprawa przestrzennych, gospodarczych, społecznych i kulturowych warunków dla rozwoju gminy Chełmek

Cel operacyjny 1:

Poprawa estetyki i funkcjonalności miasta Chełmek

Cel 1. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 1.1 zmiany układów komunikacyjnych na terenie miasta
- 1.2 włączania do układów komunikacyjnych miasta terenów dotychczas nieskomunikowanych
- 1.3 modernizacji budynków komunalnych i przystosowanie ich na potrzeby lokali usługowo – handlowych oraz lokali mieszkalnych
- 1.4 inwestycji w infrastrukturę i instytucje kultury miasta
- 1.5 tworzenia nowej i rozwijania istniejącej przestrzeni rekreacyjnej
- 1.6 inwestycji profesjonalizujących ofertę z zakresu sportu i kultury fizycznej miasta
- 1.7 zwiększania dostępności terenów rewitalizowanych do korzystania z usług komunalnych
- 1.8 likwidacji barier architektonicznych

Cel operacyjny 2:

Odnowa obszarów wiejskich

Cel 2. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 2.1 adaptacji obiektów infrastruktury na cele społeczne
- 2.2 porządkowania przestrzeni obszarów wiejskich dla ich publicznego i gospodarczego wykorzystania
- 2.3 poprawa estetyki i funkcjonalności budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych
- 2.4 zwiększanie dostępności mieszkańców obszarów wiejskich do usług komunalnych
- 2.5 likwidacji barier architektonicznych
- 2.6 inwestycji z zakresu kultury, sportu i rekreacji

Cel operacyjny 3:

Zwiększenie kapitału społecznego gminy

Cel 3. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 3.1 angażowania mieszkańców do współpracy lokalnej oraz miastami partnerskimi miasta
- 3.2 kształtowania postaw uczenia się przez całe życie
- 3.3 organizacji przedsięwzięć integrujących społeczność lokalną – wydarzenia artystyczne, kulturalne, sportowe, z zakresu kultury fizycznej
- 3.4 promowania aktywności obywatelskiej – wolontariatu, ekonomii społecznej oraz partycypacji w partnerskim rozwijaniu kompetencji gminy

Obszar 2. ZARZĄDZANIE ENERGIA

Cel strategiczny:

Zwiększenie efektywności energetycznej

Cel operacyjny 1:

Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych

Cel 1. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 1.1. inwestycji energooszczędnych (m.in. ocieplenia, oświetlenia, wymiana okien i drzwi)
- 1.2. przebudowy systemów grzewczych, wentylacyjnych i klimatyzacyjnych
- 1.3. stosowania systemów zarządzania budynkami
- 1.4. wykorzystania dostępnych technologii odnawialnych źródeł energii w budynkach
- 1.5. upowszechniania informacji i promowania postaw proekologicznych wspierających realizację przedsięwzięć energooszczędnych

Cel operacyjny 2:

Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w konsumpcji energetycznej

Cel 2. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 2.1. upowszechniania informacji i promowania wykorzystania odnawialnych źródeł energii wśród konsumentów
- 2.2. oceny możliwości i racjonalności wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- 2.3. wspierania inicjatyw i przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii podejmowanych przez jednostki, instytucje i przedsiębiorców działających na terenie gminy
- 2.4. inwestowania w instalacje wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych

Obszar 3. MIESZKAŃCY

Cel strategiczny:

Podniesienie komfortu życia mieszkańców

Cel operacyjny 1:

Ustawiczna edukacja i aktywizacja zawodowa

Cel 1. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 1.1. poprawy bazy infrastrukturalnej gminnych placówek oświatowych
- 1.2. doposażenia placówek oświatowych
- 1.3. rozwijania standardów kształcenia dzieci i młodzieży
- 1.4. dostosowanie programów edukacyjnych do potrzeb rynku pracy i lokalnych przedsiębiorców
- 1.5. rozwój oferty edukacyjnej wspierającej proces kształcenia powracających z emigracji zawodowej
- 1.6. wspierania łączenia życia zawodowego i prywatnego
- 1.7. wzmocnienia opieki edukacyjno-wychowawczej

Cel operacyjny 2:

Zwiększenie aktywności społecznej osób zagrożonych wykluczeniem oraz poprawa dostępności usług i świadczeń z pomocy społecznej

Cel 2. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 2.1. zapewnienie instytucjonalnej i programowej pomocy osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem / *różnorodność stosowanych narzędzi pomocowych* /
- 2.2. zapewnienie instytucjonalnej i programowej pomocy osobom pozostającym w najbliższym otoczeniu osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem / *różnorodność stosowanych narzędzi pomocowych* /
- 2.3. zapewnienia godnych warunków funkcjonowania osobom starszym / *wyższa kultura działania wobec seniorów* /
- 2.4. rozwoju infrastruktury w obszarze pomocy społecznej, szczególnie w obszarze wspierania rodzin i osób w podeszłym wieku i samotnych / *dzienny dom pobytu* /

Cel operacyjny 3:

Poprawa opieki zdrowotnej, zwiększenie jakości i dostępności usług

Cel 3. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 3.1. przebudowy i rozbudowy obiektów ochrony zdrowia
- 3.2. wykorzystanie nowych technologii, nowoczesnej aparatury i sprzętu medycznego w ofercie gminnej opieki zdrowotnej
- 3.3. inwestycji w urządzenia medyczne do diagnostyki, terapii i rehabilitacji
- 3.4. rozwoju systemów teleinformatycznych, zapewniających dostępność, integrację i poprawę jakości usług publicznych świadczonych w formule *on-line* w obszarze ochrony zdrowia
- 3.5. rozwoju bazy profilaktyczno-leczniczej w kierunku specjalizacji zapobiegania chorobom cywilizacyjnym

Obszar 4. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

Cel strategiczny:

Wysoka atrakcyjność inwestycyjna gminy

Cel operacyjny 1:

Rozwój Podstrefy Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Chełmku

Cel 1. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 1.1. wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych i porządkowanie przestrzeni publicznej
- 1.2. kompleksowego uzbrojenia i udostępnienia komunikacyjnego obszarów strefy
- 1.3. utworzenie na obszarze działania inkubatora przedsiębiorczości
- 1.4. utworzenia Ośrodka Nowoczesnych Technologii
- 1.5. integrowania przedsiębiorców Podstrefy Chełmek wokół koncepcji kreowania współpracy trzech sektorów: NAUKI – BIZNESU – SAMORZĄDU

Cel operacyjny 2:

Wzrost kompetencji gospodarczych i przedsiębiorczych

Cel 2. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 2.1. promowania postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców oraz nowopowstających inicjatywach biznesowych
- 2.2. profesjonalizacji obsługi inwestora / opracowania i wdrożenia programu obsługi inwestora
- 2.3. promowania oferty gospodarczej i inwestycyjnej gminy
- 2.4. upowszechniania innowacyjności jako możliwego źródła przewagi konkurencyjnej w gospodarce

Cel operacyjny 3:

Poprawa dostępności komunikacyjnej do aglomeracji krakowskiej i śląskiej

Cel 3. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 3.1. modernizacji linii kolejowej Trzebinia – Oświęcim przez Chełmek
- 3.2. budowę drogi współpracy regionalnej z Bobrku do Oświęcimia
- 3.3. uruchomienie pełnej funkcjonalności węzła „Jeleń”

Obszar 5. PRZESTRZEŃ, ŚRODOWISKO, PRZYRODA

Cel strategiczny:

Efektywne wykorzystanie zasobów przestrzennych, środowiskowych i przyrodniczych

Cel operacyjny 1:

Ścieżki Gminnej Historii / wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Chełmka

Cel 1. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 1.1. odnowienia osiedla Stara Kolonia z poszanowaniem uwarunkowań historycznych i cech charakterystycznych dla modernizmu
- 1.2. eksponowania tradycji „potencjałów historycznych”: *przemysłu obuwniczego, działalności rodziny Bata, klucza bobreckiego, eksploatacji rzek Przemszy i Wisły oraz istnienia i działalności dawnego przejścia granicznego*
- 1.3. włączenia wartości tradycji historycznych w regionalny obieg gospodarczy i turystyczny

Cel operacyjny 2:

Chełmek – przestrzenią kultury i sztuki

Cel 2. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 2.1. organizacji cyklicznych zdarzeń kulturalnych i artystycznych / *muzyczne, teatralne, parateatralne, plastyczne i performatywne* /
- 2.2. wykorzystania w działalności kulturalnej „typowych i nietypowych” miejskich przestrzeni / *plenery Parku Rodzinnego, zdegradowanego dworca kolejowego, przestrzeni dawnej fabryki, targowiska miejskiego, osiedli* /
- 2.3. ukazywania i propagowania różnorodności i przenikania się różnych dziedzin sztuki współczesnej
- 2.4. tworzenia i adaptowania przestrzeni publicznej dla sztuki

Cel operacyjny 3:

Turystyczne wykorzystanie naturalnych potencjałów gminy

Cel 3. realizowany będzie głównie poprzez działania i inicjatywy w zakresie:

- 3.1. udostępnienia turystycznych walorów Doliny Przemszy i Górnej Wisły
- 3.2. kompleksowego zagospodarowania przestrzeni dla spędzania czasu wolnego, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia i walorów przyrodniczo-geologicznych Wzgórza Skala / *punkty widokowe, place zabaw, trasy rowerowe i ścieżki kultury fizycznej, sieć siłowni „pod chmurką”*
- 3.3. adaptacji stawów Na Młynach na otwarty kompleks rekreacyjno-wodny

9. System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Chełmek 2014 – 2020

Przyjęty proces wdrażania Strategii zawiera się w dwóch warstwach realizacyjnych:

- [1] warstwa organizacyjna –**
 - [1.1] formalne umocowanie zadania w strukturze organizacyjnej Urzędu Miejskiego w Chełmku
 - [1.2] uruchomienie roboczych rocznych przeglądów wdrożeniowych wraz z oceną rezultatów podejmowanych działań
- [2] warstwa merytoryczna –**
 - [2.1] opracowywanie rocznych planów działania w relacji do celów operacyjnych Strategii
 - [2.2] doprowadzenie do zgodności wykorzystywanych narzędzi rozwoju z kierunkami działania Strategii
 - [2.3] pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na działania i inicjatywy zidentyfikowane w dokumencie Strategii
 - [2.4] kontynuowanie procesu uspołeczniania zapisów Strategii

[1.1] formalne umocowanie zadania w strukturze organizacyjnej Urzędu Miejskiego w Chełmku:

Na początkowym etapie prac strategicznych przesądzono, że w aspekcie instytucjonalnym proces wdrażania Strategii będzie wewnętrzną kompetencją Urzędu Miejskiego – jako wyraz poważnego zobowiązania władz samorządowych do uzyskania zakładanych w dokumencie rezultatów. Obecna struktura organizacyjna Urzędu stwarza możliwości realizacji zadań, które zgodnie z założeniami systemu wdrażania pozwolą na jej efektywne wdrożenie. Wydział (*Koordinator Strategii*), któremu ostatecznie zostaną przypisane kompetencje realizacyjne, pełnić będzie funkcje koordynacyjne wobec pozostałych struktur Urzędu Miejskiego, merytorycznie odpowiedzialnych za przygotowanie, zgodnie ze swoimi kompetencjami rocznych planów działania.

[1.2] uruchomienie roboczych, rocznych przeglądów wdrożeniowych wraz z oceną rezultatów podejmowanych działań:

Koordinator Strategii – jako odpowiedzialny za osiągnięcie planowanych rezultatów Strategii – organizuje i prowadzi roczne przeglądy strategiczne monitorując proces jej realizacji. Sprawozdania dokumentujące przebieg spotkań przekazywane są bezpośrednio do Burmistrza Chełmka – podlegając ocenie, modyfikacji i ostatecznie akceptacji.

[2.1] opracowywanie rocznych planów działania w relacji do celów operacyjnych Strategii:

Koordynator Strategii zobowiązany jest do koordynacji i nadzorowania opracowania szczegółowych planów działania – adekwatnych do celów operacyjnych ustalonych dla Strategii Rozwoju.

Przez plany działania rozumie się przygotowanie koncepcji konkretnych projektów w strukturze **N.O.W.E.:**

Nazwa zadania – tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego

Obiektywna potrzeba – uzasadnienie realizacyjne

Wymierne korzyści – posługiwanie się wskaźnikami produktu i rezultatu

Ekonomiczne uzasadnienie – racjonalne finansowo

Szczegółowe plany działania zostaną opracowane w terminie wyznaczonym przez Koordynatora Strategii. Od tego momentu będą obowiązywały pozostałe terminy procesu wdrażania Strategii.

Cechy charakterystyczne planów działania:

- ✓ w pełni koincydentne swym zakresem z zapisami Strategii Rozwoju Gminy Chełmek 2014 – 2020, Strategią Rozwoju Powiatu Oświęcimskiego 2014 – 2020, Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011 – 2020, Krajowej Polityki Miejskiej (w *finalnej wersji*) oraz europejskimi źródłami finansowania rozwoju na lata 2014 – 2020
- ✓ aprobowane przez otoczenie samorządu Chełmka, wypracowane z udziałem Rady Miejskiej w Chełmku
- ✓ uzgodnione jako indywidualne lub partnerskie (*zapewnienie konsultacji międzygminnych w kontekście poszukiwania szans rozwojowych w oparciu o współpracę partnerską*)
- ✓ zaakceptowane przez Skarbnika Chełmka z punktu widzenia zarządzania finansowego samorządu w perspektywie długoterminowej

[2.2] Doprowadzenie do zgodności wykorzystywanych narzędzi rozwoju z kierunkami działania Strategii:

Narzędzia planistyczne:

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Wieloletnie prognozy finansowe

Roczny budżet gminy Chełmek

zostaną wykorzystane jako fundament realizacyjny Strategii. Opracowanie i akceptacja w/w dokumentów w sposób bezwzględny zostanie poprzedzona badaniem stopnia wpływania na realizację zapisów Strategii.

[2.3] Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na działania i inicjatywy zidentyfikowane w dokumencie Strategii:

Odpowiedzialny za analizowanie źródeł, oceny ich adekwatności i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych Koordynator Strategii, odpowiadać będzie za szczegółowe zadania w zakresie:

- ✓ tworzenie bazy wiedzy na temat zewnętrznych źródeł finansowania rozwoju samorządu, MSP oraz organizacji III sektora
- ✓ inicjowania i koordynowania prac przygotowawczych dla realizacji projektów
- ✓ świadczenia usług doradczych i eksperckich partnerom samorządu (organizacje społeczne, przedsiębiorcy i inni zainteresowani) w zakresie możliwości zewnętrznego wsparcia ich rozwoju
- ✓ kierowania budowaniem partnerstw instytucjonalnych i zadaniowych

[2.4] Kontynuowanie procesu uspołeczniania zapisów Strategii:

Partycypacja społeczna w tworzeniu strategii może przybierać różne formy – od biernego uczestnictwa do aktywnego udziału na każdym etapie konstruowania dokumentu. W toku dyskusji nad kształtem i zakresem konsultacji społecznych zdecydowano, że udział społeczeństwa to ważny element tworzenia strategii rozwoju i bezwzględnie należy uwzględnić jego udział na poszczególnych etapach realizacyjnych, z uwzględnieniem trzech poziomów uspołeczniania: *informowania (o tym co i dlaczego robimy)*, *konsultowania (poznanie potrzeb, różnych punktów widzenia, komentarzy i opinii)* oraz *współdecydowania (uzyskanie akceptacji dla poszczególnych faz procesu tworzenia strategii)*.

Zrealizowany zakres uspołeczniania Strategii Rozwoju Gminy Chełmek

Etap	Proces uspołeczniania	Poziom uspołeczniania
1. Organizacja prac nad Strategią	a. Informacja o przystąpieniu do prac nad Strategią b. Przedstawienie Zespołu ds. Strategii c. Krótkie omówienie procesu tworzenia Strategii	INFORMOWANIE
2. Wizja Strategii	a. Przedstawienie propozycji wizji b. Uzasadnienie wyboru c. Analiza zgłoszonych uwag,	INFORMOWANIE

	opinii	KONSULTOWANIE
3. Diagnoza strategiczna	a. Przedstawienie wyników diagnozy	INFORMOWANIE
	b. Analizowanie uzyskanych wyników	KONSULTOWANIE
	c. „Poszukiwanie pól współpracy”	
	d. Dyskusja, wspólne wnioskowanie	
4. Analiza problemowa	a. Zgłaszanie problemów gminy	INFORMOWANIE
	b. Informacja o wynikach analizy problemowej	KONSULTOWANIE
	c. Uzasadnienie wyborów w zakresie obszarów problemowych	WSPÓŁDECYDOWANIE
5. Plan strategiczny	a. Przedstawienie sformułowanych celów strategicznych	INFORMOWANIE
	b. Uzasadnienie dokonanych wyborów	KONSULTOWANIE
	c. Wspólne tworzenie celów strategicznych – korekty, zmiany, sugestie i komentarze	WSPÓŁDECYDOWANIE
	d. Formułowanie zmian w ostatecznym kształcie dokumentu	

Kontynuacja uspołeczniania Strategii Rozwoju Gminy Chełmek realizowana będzie poprzez:

1. Publikację dokumentu Strategii na stronie internetowej gminy
2. Publikacje prasowe dotyczące procesu powstawania i uchwalenia dokumentu Strategii
3. Organizację spotkań branżowych z „przyjaciółmi” Strategii – organizacjami III sektora, przedsiębiorcami, władzami Powiatu Oświęcimskiego i Województwa Małopolskiego
4. Udostępnianie rezultatów z procesu wdrażania Strategii w otoczeniu gminy Chełmek